

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 5. decembra 1975 – številka 20

Ovinki

En glažek al' pa dva, to nam korajžo da!
Veseli ljudje smo.
Na zdravje!

– Komu?
Tistemu, ki bo oblezal pod kolesi?
Osirotelemu otroku?
Pohabljencu?

Ovinki so nevarni!
Toda mi jih iščemo – na cestah in v življenju:
izogibamo se odgovornosti.

JA-MA

Težave in nesporazumi

O stabilizaciji v družbenih dejavnostih

Kako doseči stabilizacijo, produktivnost dela, boljšo organizacijo in učinkovitost – to so dolgoročne in vedno pričujoče naloge vseh struktur združenega dela, materialnega področja in nadgradnje, vseh samoupravnih in družbenopolitičnih subjektov v družbi. To niso samo naloge gospodarstva, ni jih mogoče nalagati samo neposrednim proizvajalcem. Od hitrejšega, bolj kakovostnega in učinkovitega reševanja teh problemov bo odločilno odvisna naša osebna in družbena življenjska raven pa tudi nadaljnji razvoj družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v naši družbi.

Kadar govorimo o stabilizaciji in produktivnosti dela, je treba poudariti, da se lotevamo teh nalog z vidika humanizacije

odnosov. Nismo za produktivnost, ki bi do skrajnosti izčrpala delavčeve psihofizične zmogljivosti, ampak za izboljšanje tiste produktivnosti, ki zaostaja zaradi slabe organizacije, nedelavnosti in slabo opravljenega dela. Nismo za stabilizacijo in materialne prihranke, ki bi prizadeli življenjsko raven delavcev. Nasprotujemo negospodarnosti, neučinkovitosti in zapravljanju. Smo pa za pametno, učinkovito in koristno porabo sredstev, dela in materiala. To naj bi bila pot k lepšemu in boljšemu življenju delovnih ljudi.

Kadar se govori o teh nalogah v družbenih dejavnostih (iz-

obraževanju, kulturi, zdravstvu, upravi idr.), se pojavlja v javnosti dvoje enostranskih pojmovanj – nepopolnih in samo-napol resničnih.

Prvo pojmovanje utemeljujejo največkrat delavci družbenih dejavnosti s trditvijo, „da v teh dejavnostih ni mogoče ničesar več prahriniti“. Zagovorniki tega mnenja trdijo, da intelektualnega dela ni mogoče meriti, zato tudi ni mogoče govoriti o produktivnosti dela

(Nadaljevanje na 2. strani)

Dagmar Šuster

Večne resnice

Nekatere resnice so večne. Nič jih ne more spremeniti, še najmanj pa to, če nanje pozabljamo ali pa jih celo zanemarjamo. Med večne resnice sodi gotovo tudi tista, da ni mogoče živeti polno brez telesnih, gibalnih dejavnosti. Tega so se dodobra zavedali že v antiki in upravičeno verjamemo, da segajo začetki telesne kulture še mnogo dlje v preteklost.

Ljudje pa smo očitno nepoboljšljivi; iz napak se velikokrat ne naučimo nič. Komajda verjetno in vendarle resnično je, da tudi ob koncu drugega tisočletja nove ere ne upoštevamo dovolj nujne po gibalnih dejavnostih, čeprav je ta nuja danes mnogo bolj očitna in večja od tiste včeraj.

Telesni kulturi smo v preteklih treh desetletjih sicer vedno namenili določeno pozornost, toda šele v zadnjih letih ta pozornost – kar zadeva dobršen del samoupravnih in družbenopolitičnih dejavnikov – vsaj približno ustreza pomenu tega področja človekovega delovanja.

Po oblikovanju družbenopolitičnih osnov za položaj in razvoj telesne kulture je sledila ustavna rešitev, ki opredeljuje telesno kulturo kot pravico in dolžnost slehernega v naši družbi. Ustanovili smo samoupravne in interesne telesnokulturne skupnosti, ki omogočajo podružbljanje in samoupravno vikanost telesne kulture v združeno delo.

Vse to terja tudi vsebinske spremembe in prav v tem obdobju se pripravljajo rešitve (dogovor o prednosti na področju vrhunskega športa, spremembe tekmovalnih sistemov, dogovor o telesnokulturnem minimumu, spremembe v financiranju itd.), ki bodo prinesle boljše možnosti za to, da bo telesna kultura vse bolj dostopna najširšemu krogu delovnih ljudi in občanov.

Ceprav ne gre podcenjevati problema vključenosti vseh kategorij prebivalstva v telesno kulturo, je vendarle povsem nesporno, da je bistveno vprašanje, kako vključiti vanjo vso mlado generacijo.

Odločilno vlogo pri tem imajo seveda vzgojnovarstvene in vzgojnoizobraževalne ustanove. Res je, da so bili že dosedaj doseženi pomembni rezultati, ki so predvsem plod velikega truda prosvetnih delavcev, še posebno učiteljev telesne vzgoje. Toda prav tako ni mogoče zanikati dejstva, da je storjenega veliko premalo.

Usmeritev na področju telesne kulture v vzgojnovarstvenih in vzgojnoizobraževalnih ustanovah je jasna. Postopoma, npr. v celodnevni šoli, moramo zagotoviti pogoje za vsakodnevno, organizirano in strokovno usmerjeno telesno dejavnost, ki bo odločilno prispevala k oblikovanju celostne osebnosti in k oblikovanju trajnih telesnokulturnih navad.

Do uresničitve tega pa je dolga in zavita pot z mnogimi vmesnimi postajami in nevarnostmi, da se zaide. V teh mesecih, ko oblikujemo razvojne programe varstva, izobraževanja in telesne kulture, pa imamo veliko priložnost, da povsem določeno opredelimo vsebino, oblike, kadre, objekte in še veliko tistega, kar opredeljuje pogoje za uresničevanje nakazane smeri razvoja.

Za vse te naloge imamo tudi nosilce, ki imajo veliko odgovornost do sedanjih in prihodnjih rodov. To so samoupravne interesne skupnosti za omenjena področja, ki so sedaj na potezi.

Brez zdravega telesa ni zdravega duha ali povedano drugače: Nekatere resnice so večne!

(Foto: Rajko Ranfl)

Težave in nespornostmi Svetli in temni toni

(Nadaljevanje s 1. strani)

(kot da bi bilo mogoče obseg in kakovost dela ter dosežke v teh dejavnostih meriti z vatlom in istimi merili kot v gospodarstvu!). S prav takimi izkivljenimi mnenji se branijo, kadar je beseda o stabilizaciji v družbenih dejavnostih.

Drugo pojmovanje je pavšalno in formalistično. Kadar se zvišajo dohodki v družbenih dejavnostih za nekaj odstotkov nad dogovorjeno višino, se razburi vsa javnost: slišimo najrazličnejše kritike, številke, ki povzročajo zmedo, saj merijo na to, da so družbene dejavnosti vir inflacije, da bremenijo gospodarstvo in povzročajo nestabilnost. Kaže, da je družba bolj zaskrbljena zaradi tistih nekaj odstotkov, s katerimi je presežen načrt, kot pa za ves denar, ki se uporablja za izobraževanje, kulturo, znanost in zdravstvo. V takih primerih iskanje krivca ni vedno dovolj pretehtano. Ne iščemo tistih resničnih povzročiteljev zviševanja sredstev, ne razčlenjujemo dejavnikov, ki so objektivno povzročili tako smer razvoja.

Po teh pojmovanjih družbene dejavnosti niso dejavniki skupne produktivnosti in učinkovitosti dela in temeljna zahteva socialne varnosti delavcev, ki je pogoj za boljše gospodarjenje. Ustvarja se umetna primerjava med tovrstnimi dejavnostmi in gospodarstvom. To pa prav gotovo ne spodbuja subjektivnih sil v družbenih dejavnostih k dolgoročno načrtovanju stabilizacije, boljši organizaciji in bolj učinkovitemu poslovanju. Take javne ocene in restriktivni ukrepi (na primer: zamrzovanje osebnih dohodkov) podpirajo posebno tiste skupine, ki želijo, da se stanje ne bi spremenilo.

ZAČARAN KROG

Videti je čudno, pa je vendarle res. Če se sredstva nekaterih interesnih skupnosti zvišajo od 3 do 5 % nad dogovorjenim, povzdignemo glas. Pripravljeni smo ostro kritizirati. Na drugi strani pa zelo malo vemo o tem, kako se uporablja denar, ki ga daje združeno delo, npr. za socialni razvoj. Vsi pa vemo, da je na tem področju veliko ekstenzivnosti, neučinkovitosti in nesmotnosti, pa tudi to, da je treba veliko stvari na hitro spremeniti. Včasih je treba zaradi neizpolnenih socialnih pravic delavcev ter povečanega obsega dejavnosti sprva zvišati sredstva, da bi lahko kaj korenito spremenili, boljše organizirali delo in tako izboljšali dosežke.

Smo torej v začaranem krogu: omejujemo sredstva, uvajamo reformo teh dejavnosti — počasno in drago, z istim denarjem pa hočemo obdržati iste socialne pravice delavcev in podujamo potrebo po širjenju dejavnosti.

Oglejmo si tale zgled: V sedanjih razmerah — ob inflaciji, zviševanju cen in življenjskih stroškov, smo se že navadili na to, da se zvišajo osebni dohodki vsako leto za 18 do 20 %. V razvitih mestnih območjih mora samoupravna interesna skupnost za osnovno izobraževanje zbrati tudi do 30 % več sredstev (to pa je največkrat nad dogovorjeno politiko), če hoče zagotoviti rast osebnih dohodkov v skladu z gospodarstvom. Skrajno polovica od povečane vsote gre za razširjeno dejavnost, povečano število učencev in učiteljev, za uvajanje celodnevne šole, sodobnega pouka matematike, tujih jezikov in podobno, za obvezno amortizacijo in večje materialne stroške. Vse to pride še bolj do izraza pri usmerjenem izobraževanju. Podobno je v kulturi, socialnem varstvu in zdravstvu. Nesmiselno je tudi tole: Dobro vemo, da osebni dohodki in skladi v izobraževanju, kulturi in zdrav-

stvu že nekaj let zastajajo za osebnimi dohodki in skladi v drugih dejavnostih, pa so vendarle predmet kritike prav zaradi povečanja sredstev za te dejavnosti.

S tem sta povezani tudi življenjska raven in socialna varnost delavcev v združenem delu in drugih občanov. Resnica je, da trdna in dobra življenjska raven spodbuja delovnega človeka k večji produktivnosti, učinkovitejšemu in bolj kakovostnemu delu. O tem jasno govore tudi dokumenti X. kongresa ZKJ in nova ustava. Toda ustava načela se zelo počasi uresničujejo, tudi menjava dela med združenim delom na področju materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti še ni povsem izpeljana. Preveč časa porabimo za načela in deklaracije, v praksi se še vedno držimo proračunskih načel in politike skladov, s tem pa ohranjamo zelo dolgo prehodno obdobje. Nenehno poudarjamo, da bo vse te probleme rešilo združeno delo. Pri tem se zanemarja vloga subjektivnih sil kot sestavin raznih delov združenega dela, ki so poklicane, da pripravijo in usposobijo združeno delo za prevzemanje funkcij v družbenih dejavnostih.

Vse to pa še ne pomeni, da v družbenih dejavnostih ni velikih rezerv glede zvečanja učinkovitosti in izboljšanja kakovosti dela. Nasprotno: subjektivne sile v teh dejavnostih so poklicane in odgovorne za to, da se hitro lotijo teh nalog.

KJE SO REZERVE?

Predvsem v boljši organizaciji dela, večji integraciji, to je združevanju sredstev in dela ter v bolj smotrni in ustreznejši izobrazbi strokovnjakov in specialistov. V izobraževanju pomenijo večjo učinkovitost in kakovost dela: skrajšanje študija, zmanjšanje števila učencev — ponavljalcev, zvišanje ravni vzgoje in marksistično izobraževanje mlade generacije. Vzgojnoizobraževalna ustanova mora biti v resnici šola za življenje, samoupravljanje in strokovno usposabljanje. V kulturi se to zrcali v večji izrabi kulturnih dobrin — te je treba približati delavcem — v boju proti šundu, kiču in tujim ideologijam, v ustvarjanju umetniških del, ki imajo trajno idejno in estetsko vrednost itn. Skratka, kulturne ustanove morajo biti bolj odprte in gibke. V znanosti je treba bolj povezati eksaktne, uporabne in družbene vede s tokovi gospodarskega, tehnološkega in samoupravnega razvoja naše družbe. V zdravstvu je treba zagotoviti, da bo osebeje ravnalo z bolniki bolj človeško, zagotoviti hitrejšo in bolj kakovostno zdravljenje, poskrbeti za boljše preventivno in zmanjšanje neopravičenih boleznin.

Tudi sodstvo in uprava naj bi postala bolj učinkovita. Boj proti gospodarskemu kriminalu, neopravičenemu bogatenju in raznim drugim nepravilnostim, učinkovito delo s strankami in kulturni odnos do njih so temeljne naloge delavcev v upravi in pravosodju.

Skratka, potrebujemo take družbene dejavnosti, ki bodo pomembno prispevale k dvigu življenjske ravni delavcev. Ustvariti je treba take etične odnose, v katerih bo človek ne glede na poklic, socialno in drugo pripadnost največje bogastvo te družbe. Topel, human in neposreden odnos do vseh ljudi, boj proti protekciji in podkupovanju — to so temeljne naloge sindikatov.

tem vidimo največje rezerve. Razumljivo je, da ne podcenjujemo materialnih učinkov, toda ti morajo biti dosežek vsestranskega proučevanja in dogovorjene politike.

VASKO RAIČEVIĆ

Razprave o vzgoji in izobraževanju so ponavadi uglasene na temne tone. Slišimo jih, ko govorijo o tem področju predstavniki zainteresiranih ustanov, pa tudi tedaj, ko se zberejo prosvetni delavci. Glede tega ni bila povsem izjemna niti 7. plenarna seja republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, ki je bila letošnjega 19. novembra. Temni toni so prevladovali — kot vedno, kadar je treba velike potrebe, načrte in želje prilagoditi kaj skromnim potrebam in možnostim. Med vsem tem pa je bilo vendarle mogoče ujeti tudi marsikaj spodbudnega in besede: Bilo je povsem uresničeno.

Gre za podatke o tem, da je bil v preteklih petih letih povsem uresničen načrt razvoja predšolske vzgoje — tako kot je bil zastavljen v srednjeročnem načrtu razvoja Slovenije za to obdobje. To je še posebno razveseljivo zaradi tega, ker postaja predšolska vzgoja čedalje bolj pomemben del vzgojnoizobraževalnega sistema, hkrati pa ima tudi izreden socialni pomen: razbremenjuje starše in učinkovito odpravlja posledice neugodnih razmer, v katerih še vedno živi del naših otrok.

Številke povedo, da je bilo v letih 1970 do 1975 zgrajenih 126 stavb za vzgojnovarstveno dejavnost. V njih je okrog 15.000 novih mest za otroke v starosti od 3 mesecev do 7 let. Sedaj je v vzgojnovarstvenih zavodih blizu 39.000 otrok, kar je približno 20 % vseh. Okrog 10.000 otrok ali tretjina generacije je takih, ki so zadnje leto pred vstopom v šolo in imajo torej temeljito celoletno pripravo nanjo. Vsi drugi šestletni otroci pa obiskujejo malo šolo.

Vzgojnovarstveni zavodi ne pozabljajo niti na tiste malčke, ki v njih ne morejo dobiti rednega mesta. Za več kot 6000 le-teh so organizirali krajše ali daljše vzgojne programe, vabijo jih k praznovanju noveletne jelke in na druge prireditve, vzgojni programi so organizirani tudi v vseh večjih bolnišnicah itn.

Morda so dosedanja lepi uspehi porok za to, da tudi v prihodnjem petletnem obdobju na tem področju ne bomo „odpovedali“. V osnutku srednjeročnega načrta pa je predviden še hitrejši razvoj vzgojnovarstvene dejavnosti: vanjo naj bi do leta 1980 vključili 70.000 otrok — torej kar 41.000 novih, vsem šestletnim otrokom naj bi

zagotovili celoletno malo šolo, precej več kot doslej naj bi storiili tudi za prizadete predšolske otroke.

Seveda pa tudi vzgojnovarstvena dejavnost ni brez težav. Te so deloma posledica hitrega razvoja, deloma pa take, ki so značilne že za celotno vzgojnoizobraževalno področje. Tudi o njih so spregovorili na seji ter se zavzeli za odločne ukrepe in tesno sodelovanje vseh zainteresiranih: treba je usposobiti več vzgojiteljev, reformirati sistem njihovega izobraževanja in strokovnega izpopolnjevanja, izboljšati kakovost vzgojnega dela, bolj razviti raziskovalno dejavnost za to področje, poskrbeti za bolj smotrno samoupravno ureditev in financiranje vzgojnovarstvene dejavnosti. Za to še ni izdelanih ustreznih meril, pa tudi prispevki staršev, skupnosti za otroško varstvo in izobraževalnih skupnosti še niso usklajeni.

DIJAŠKI DOMOVI IN USMERJENO IZOBRAŽEVANJE

Republiški odbor je temeljito obravnaval problematiko še enega pomembnega vzgojnoizobraževalnega področja, to je dijaških domov. Opozoril je, da bo predvidena uvedba usmerjene nega izobraževanja zahtevala veliko hitrejši razvoj tega področja in da bo morala imeti domača vzgoja v novem sistemu mnogo bolj pomembno mesto, kot ga ima sedaj. Na dlani je namreč, da že prve faze usmerjenega izobraževanja (tako imenovane dveletne enotne srednje šole) ter prehoda iz periodičnih na celoletne poklicne šole ne bomo mogli uresničiti, če ne bomo zagotovili znatnega števila novih mest v domovih (niti

ocenjeno še ni, kolikšnega). Vzgoja je in bo ostala prvenstvena naloga domov. Kakovostna pa bo lahko le, če bo zagotovljena vsebinska in organizacijska povezava doma s šolo in z organizacijami združenega dela. Vzgojni proces v teh treh ustanovah se bo moral veliko bolj prepletati in dopoljevati, kot se zdaj. To bo omogočeno v centrih za usmerjeno izobraževanje, v katere se bodo morali nujno vključiti tudi domovi.

Kot zelo kritično je bilo ocenjeno pomanjkanje vzgojiteljev in drugih delavcev v domovih ter vedno bolj pogosto odhajanje le-teh v druge dejavnosti. Za to sta dva glavna razloga: slabe delovne razmere (neustrezni prostori in literature) ter čedalje huješe pomanjkanje stanovanj. Razpravljavci so menili, da domovi kot številčno šibke delovne organizacije ne morejo uspešno reševati stanovanjskih problemov z združevanjem sredstev in s posojili, ker ne morejo zbrati dovolj denarja niti za najnujnejše potrebe. Poudarjali so tudi, da podpisovanje samoupravnega sporazuma za gradnjo novih dijaških domov slabo poteka in da pri tem oklevajo

celo vzgojnoizobraževalni zavodi.

Zaradi številnih perečih vprašanj, ki so na tem področju, je republiški odbor sklenil, da bo že v prvem trimesečju prihodnjega leta ponovno razpravljalo tudi o problematiki dijaških domov. Zavzel pa se je tudi za take ukrepe:

— osnovne organizacije sindikata naj store vse, da bo čim prej podpisan samoupravni sporazum o financiranju gradnje dijaških domov;

— republiški odbor bo predlagal republiški izobraževalni skupnosti uvedbo takšnega financiranja domov, da bodo učenci plačevali samo stroške za prehrano in stanovanje;

— delegati republiškega odbora bodo v republiškem svetov zveze sindikatov sprožili ponovno razpravo o urejanju kadrovskega štipendij;

— republiški odbor bo prek zveze sindikatov podprl priprave za gradnjo domov pri rudarskem šolskem centru v Velenju, gostinskem šolskem centru v Radencih in šolskem centru živilske stroke v Mariboru.

MARJANA KUNEJ

Nova zasnova osnovnega izobraževanja ob delu

Novi zasnovi osnovnega izobraževanja ob delu, ki jo vsebuje novi predlog predmetnika in učnega načrta za osnovno splošno izobraževanje ob delu, je bila namenjena razprava sveta Zveze delavskih univerz Slovenije in Andragoškega društva Slovenije na skupnem sestanku dne 27. novembra 1975.

Novi predlog predmetnika in učnega načrta, ki ga je pripravil zavod SRS za šolstvo, vsebuje tudi načela in širša navodila za organizacijo in izvajanje osnovnega splošnega izobraževanja odraslih. Prav programskim, organizacijskim in metodičnim izhodiščem so razpravljavci povelili največ pozornosti. Enotni so bili v tem, da je celotna zamisel nova in pomeni bistven odmik od dosedanjega sistema osnovnega izobraževanja odraslih. Prožna organizacija ter vsebinska in metodična prilagodjenost zaposlenim, ki sta nakazani v predlogu, sta lahko izhodišče tudi za oblikovanje organizacijskega modela usmerjenega izobraževanja ob delu.

KATERE SO GLAVNE ZNAČILNOSTI NOVE ZASNOVE OSNOVNEGA IZOBRAŽEVANJA OB DELU

Zamisel organizacije tega izobraževanja temelji predvsem na načelu prožnosti in racionalnosti. Odraslim moramo omogočiti več poti do cilja — izobrazbe. Večerna šola je samo ena izmed poti. V praksi je pokazala dosti uspešnosti kombinacija dopisnega in seminarskega šolanja. Po teh izkušnjah bi lahko na višji stopnji osnovne šole za odrasle postopno večali delež samoizobraževanja, pouk pa uskladili z resničnimi potrebami posameznih izobraževalnih skupin. Osnovno izobraževanje naj bi mnogo bolj kot doslej usposabljal za samoizobraževanje, ki bo imelo vedno večji delež pri izobraževanju ob delu. Tudi tempo izobraževanja naj bi se prilagajal možnostim, sposobnostim in potrebam slušateljev. Zlasti sposobnejši in bolj razgledani slušatelji bi lahko v inštrukcijskih skupinah ali pa s samostojnim učenjem hitreje napredovali. Temeljni smoter je znanje. Pot do njega in dolžina te poti pa se morata prilagajati posamezniku.

Novi predlog vnaša večjo dinamiko v organizacijo učnega procesa. Poleg razredno-predmetnega pouka uvaja tudi tečajni pouk in njune kombi-

nacije. Tak način študija je bližji odraslemu, ki se laže osredotoči na manjše število predmetov in jih predela kot snovne celote (npr. zemljepis, kemija). Učni napor je tako enakomernje porazdeljen na ves čas izobraževanja, saj so tudi izpitni porazdeljeni skozi vse leto.

Metodična navodila vnašajo v to izobraževanje vrsto novih didaktičnih spoznanj (ekološki vidik pri programiranju, dinamična organizacija učnega procesa, vidiki andragoške didaktike).

Svet Zveze delavskih univerz in Andragoško društvo sta izrazila vso podporo tej novi zamisli in še posebej ukrepom, ki jih le-ta vsebuje za uresničenje celotne zamisli (usposabljanje učiteljev, priprava učbenikov, zagotovitev materialne osnovne za to izobraževanje itd). Ob koncu sta obravnavala še stališča o vlogi delavskih univerz pri osnovnem splošnem izobraževanju odraslih, katerih predlog je pripravila Zveza delavskih univerz Slovenije. Razpravljavci so podprli ta stališča, jih dopolnili in potrdili. Delavske univerze imajo pomembno vlogo pri osnovnem splošnem izobraževanju odraslih. Njihova dosedanja dolgoletna dejavnost na tem področju je dokazala, da so sposobne organizirati in izvajati to izobraževanje v skladu z zahtevami sodobne didaktike in andragogike. Delavske univerze se pri tem povezujejo z organizacijami združenega dela in šolami, splošno izobraževanje pa načrtujejo v tesni povezavi z nadaljnjim strokovnim družbenim in splošnim izobraževanjem odraslih.

Za izpolnitev dosedanjega dela in uresničenje nove zasnove osnovnega splošnega izobraževanja ob delu bo treba zagotoviti vsepovsod ustreznost materialne osnovne (prostorov, učila, denar); posebno pozornost pa bodo delavske univerze posvetile andragoški didaktičnemu usposabljanju učiteljev, ki ga pripravlja in delno izvaja zavod SRS za šolstvo.

J. V.

Nova pot naše univerze

Podpisan samoupravni sporazum o združitvi z univerzo

V kroniki naše univerze je vpisan nov dan in z njim je označena nova pot: 24. novembra so predstavniki akademij, fakultet, visokih in višjih šol podpisali samoupravni sporazum o združitvi z univerzo.

V svečanem ozračju in okrašeni dvorani je dvajset podpisov zabeležilo novo obdobje, ki temelji na novi ustavi, na novi družbeni stvarnosti. Visokošolske delovne organizacije in univerza so postale del celote združenega dela.

Ob upoštevanju ustvarjalnosti in avtonomne dejavnosti vsake izmed podpisnic sporazuma je postala naša univerza pobudnica in usklajevalka pri reševanju skupnih nalog. Samoupravna pot višjega in visokega šolstva je bila že doslej del resničnosti, vendar ji je potrebno še potrdilo družbene prakse.

„Samo družbena praksa lahko pokaže, kje so potrebni popravki in dopolnila, da se bo tudi na področju visokega šolstva še bolj uresničeval družbeni interes,“ je dejal v uvodni besedi predsednik univerzitetnega sveta prof. dr. Peter Kobe.

Slavnost je še posebej poudarila izbrana pesem akademskega pevskega zbora E. Adamič, povežala v celoto predstavnikove vse visokošolskih zavodov, univerze in političnega življenja. Slavnostnemu dnevu je prisostvoval tudi predsednik skupščine SR Slovenije Marijan Breclj.

Mnenja

Ali je samoupravni sporazum v skladu z ustavo?

Maja leta 1975 je bil v Prosvetnem delavcu objavljen predlog samoupravnega sporazuma za osnovne šole, ki je vnesel veliko nezadovoljstva predvsem v vrste učiteljev razrednega pouka s končanim učiteljskim. Posledice tega sporazuma so učitelji došli do šole, ko so začeli sprejemati samoupravne sporazume o delitvi osebnih dohodkov delavcev za posamezne šole, ki je vnesel veliko nezadovoljstva predvsem osebnih dohodkov delavcev.

Ni treba biti pravnik, da že na prvi pogled ugotovimo, kako so s tem sporazumom kršena načela in določbe ustave, zakona o medsebojnih razmerjih delavcev ter zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke.

Po 22. členu ustave SR Slovenije gre vsakemu delavcu osebni dohodek v skladu z načelom delitve po delu ter z načelom solidarnosti delavcev, ustrezen rezultat njegovga dela in osebnemu prispevku, ki ga je dal s svojim živim in minulim delom. Osnove in merila ne smejo biti v nasprotju z določbami zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki med drugim določa, da se delavčeva udeležba pri delitvi sredstev za osebne dohodke določa v skladu z načelom delitve po delu (42. člen). Osnove in merila morajo zagotavljati tudi takšno delitev, ki uresničuje enakopravnost delavcev pri uporabi načela delitve po delu in načelo, da pripada za enako delo in enak delovni prispevek sorazmerno enak osebni dohodek (1. člen zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o me-

rilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke). Podobna deklarativna načela ima tudi samoupravni sporazum za osnovne šole v 4. in 14. členu, ki pa se izrodijo v pravo nasprotje s formalnimi kriteriji v 30. členu, zaradi tega členu pa še v 32. in 33. členu sporazuma.

Zakon o osnovni šoli določa, da lahko uči na razredni stopnji, kdor ima višjo ali srednjo strokovno izobrazbo (5-letno učiteljske). Iz tega je razvidno, da izpolnjuje pogoje za učitelja razrednega pouka tudi s 5-letnim učiteljskim, ki je bilo do nedavnega edina kadrovska šola za te profile delavcev.

Nadalje je nedvoumno, da gre na razredni stopnji osnovne šole za enaka delovna mesta, saj bi sicer za učitelja z učiteljskim veljali drugačni učni načrti, manjše zahteve, manjši obseg dela in seveda manjše zadolžitve. Vsi vemo, da temu ni tako.

S 30. členom pa sporazum natančno uvaja odbitke na izobrazbo, če se zahteva za določeno delovno mesto alternativna izobrazba in to celo, če delavec z alternativno nižjo izobrazbo uspešno opravlja delo! (Učitelja z učiteljskim do 15 let delovne dobe sporazum sploh izključuje, da bi lahko uspešno delal.) Če morda iz sporazuma ni povsem jasno razvidno, da se na razredni stopnji s tem sporazumom uvajata dve različni delovni mesti, pa je to neprikrivo prikazano v samoupravnih sporazumih osnovnih šol ljubljanskega območja, kjer so ločeno ocenjena delovna mesta učiteljev z učiteljskim in delovna mesta razrednih učiteljev s pedagoško akademijo.

Do takih absurdov pripeljejo protustavne določbe v 30. čle-

nu samoupravnega sporazuma za osnovne šole. Učitelj pa ni prizadet zaradi formalnih kriterijev samo v 30. členu. Tudi minulo delo se v internih šolskih sporazumih nagraduje po tako imenovani analitični oceni delovnega mesta učitelja, ki je seveda bistveno manjša od analitične ocene delovnega mesta učitelja razrednega pouka s pedagoško akademijo. Celotno stalno prinese drugemu več kot prvemu. Zakaj?

Po sporazumih ljubljanskih šol bo v praksi videti vrednotenje takole: Učitelj z učiteljskim z 10 do 15 leti delovnih izkušenj, s strokovnim izpitom, mentor učitelju začetniku ima nižji osebni dohodek kot učitelj začetnik s končano pedagoško akademijo, ki prvič stopi v razred. Razlika pa se nato v vsakim letom močno povečuje. Primer jasno kaže, tako je razrednoteno delo učiteljev s končanim učiteljskim, in to na višku njihovih delovnih sposobnosti, in kam pripeljejo togi in izključno formalni kriteriji samoupravnega sporazuma za osnovne šole in temu ustreznimi sporazumi ljubljanskih osnovnih šol.

Iz navedenega sledi, da 30. člen samoupravnega sporazuma za osnovne šole ni v skladu z ustavo SRS, zakaj učiteljevo delo se vrednoti že v osnovi in vnaprej samo iz razloga, ker ima nekdo višjo ali srednjo izobrazbo. Osebni dohodek za delavce na enakem delovnem mestu bi bil lahko različen glede na resnični delovni prispevek, ugotovljen na podlagi vnaprej določenih osnov in meril. Ta sporazum pa teh osnov in meril nima.

Vprašljiva pa sta tudi 32. in 33. člen, ker temeljita na osebnem dohodku iz 30. člena. Iz tega je razvidno, da je formalni

kriterij izobrazbe v sporazumu upoštevan kar trikrat.

Vsemu temu bi dodala še tole. Učitelj z učiteljskim se je šolal 13 let, učitelj s pedagoško akademijo se šola 14 let. Mislim, da smo se zadnja leta ravno učitelji razrednega pouka največ dopolnilno izobraževali, saj je bilo največ novosti vpeljanih ravno na področju razrednega pouka (številni seminarji iz MOM, slovenščine, številni aktivni in drugi). Vsa leta nazaj je bilo na nas breme izobraževanja na odročnih šolah, delali smo v kombiniranih oddelkih, organizirali in vodili smo kulturno in politično delo na vasi, dajali smo in še dajemo hospitacije prihodnjim učiteljem. Po vsem tem pa naše delo ni vrednoteno niti toliko kot učitelju začetniku s pedagoško akademijo.

Nikoli nismo bili dovolj vrednoteni za svoje delo, toda delali smo, kot bi bili najbolje plačani delavci v naši družbi. Tudi sedaj se borimo samo za to, da bi bili nagrajevani le po svojem delu. Upam, da me bodo kolegi s PA razumeli: to ni napad nanje in da bi zaradi tega oni morali imeti manj. Nasprotno, zaslužijo si več. Mi vsi pa si najbrž le želimo, da bi bilo v celoti enkrat uresničeno v prosveti načelo: Vsakemu po delu in po rezultatih njegovega dela.

Ko smo učitelji z učiteljskim spoznali, kako smo opreženi, smo našli sicer razumevanje pri svojih kolegih, toda vsi po vrsti smo spoznali, da v samoupravnem sporazumu o delitvi osebnih dohodkov posameznih šol nikakor ni mogoče vnesti osnov in meril, ki bi nas lahko postavila za enakovredne delavce delovne skupnosti. Samoupravni sporazum s svojo togostjo to onemogoča!

Na koncu vsega pa imamo

»Copate prinesite obvezno s seboj!«

Ko prelistavamo pogodbe, ki potrjujejo, da odstopajo šole v uporabo drugim izobraževalnim organizacijam kako učilnic, namenjeno večerni šoli za odrasle, naletimo včasih na čudna določila. Taka določila najdemo v internih pravilnikih nekaterih srednjih šol, namenjenih odraslim, ki obiskujejo poklicno, tehniško, delovodsko ali podobno šolo.

„Odrasli morajo obvezno prinašati s seboj k pouku copate, sicer bodo odstranjeni od pouka.“

Ko prideš v popoldanskem ali večernem času v tako šolo, zagledaš pred vrati nekaterih učilnic v vrsti čevlje in čevljičke – velike in majhne, nove in stare, lepe damске čevljičke in pošvedrane težaške škornje. Ob njih se zamisliš: lastnik tega para čevljev prihaja zjutraj s hribov do tovarniškega avtobusa, za seboj ima naporen delovni dan, po pouku se bo vračal z vlakom, nato peš v svoj hrib; lastnik drugega para je mati treh otrok; lastnik teh še kar uglednih čevljev je predsednik delavskega sveta v nekem podjetju in kar znan družbeni delavec; lastniki drugih parov so delovodje, poslovodje, kvalificirani delavci, ki zbujaajo v svojem krogu vse spoštovanje . . .

Tu v teh učilnicah so drugačni. Preden prestopijo prag te „pedagoške džamije“, se morajo sezuti, da bodo občutili potrebno strahospoštovanje pred učenostjo in njenimi nosilci. Samo učitelji, ravnatelj šole, hišnik in snazilka smejo vstopati v učilnico obuti. So pač nekaj drugega kot slušatelji večerne šole. Pa tudi pedagoški svetovalec sme obut k pouku. Vendar bi se v tej vlogi najraje sezul, iz solidarnosti bi se priključil bos tistim, ki se v teh učilnicah izobražujejo.

Razmišljam, kaj storiti z ravnatelji, ki tako skrbijo za prijazen sprejem in udobno počutje odraslih, ki se odločajo za izobraževanje. Mislim, da bom zanje priredil poseben seminar. Na vabilo ne bom pozabil pripisati:

„Copate prinesite obvezno s seboj!“

J. VALENTINČIČ

učitelji s končanim učiteljskim vendar še upanje, da bomo dobili priznanje za svoje delo. Srečni smo lahko, da imamo tako demokratično ureditev, tako napredno zakonodajo, da lahko skupina delavcev ali pa tudi posameznik uveljavlja svoje pravice, pa čeprav so nam kršene s sporazumom, s katerim so soglašali sindikat, komite za vzgojo in izobraževanje, zavod SRS za šolstvo in republiška izobraževalna skupnost. Morda se bo marsikdo izmed nas prvič zamislil, kaj nam pomeni naša ustava, kako pomembna in globoka so določila naše delovne zakonodaje in koliko časa bo še potrebno, da bodo ljudje pa tudi ustanove došli do načela, deklarirana v ustavi, niso samo fraze.

O upravičenosti zahtev učiteljev z učiteljskim bo odločalo ustavno sodišče. Do njegove odločitve pa bo v nas tlel občutek, da smo hlapci Jermeji, ki bi jih že sedaj najraje pahnili čez prag, če nas ne bi tako krvavo potrebovali.

P. s.

Na koncu pa samo še ta pripomba: Trideseti člen je mogoče razumeti tudi tako, da se odbijejo delavcu določeni odstotki, če ima nižjo izobrazbo od obeh alternativno zahtevanih. Sestavljenci samoupravnega sporazuma za ljubljanske šole tega člena niso tako razumeli. Če je tako, da bodo pristojni podali tolmačenje tega člena.

ANICA BAVDEK,

Nekateri nespোরazumi v samoupravnem sporazumu

Že več let trajajo prizadevanja, da bi se šolstvo kot veja družbene dejavnosti pravilno ovrednotilo. Za to sta se najbolj zavzela nekdanji sindikat delavcev družbenih dejavnosti ter sedanji sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja. Iskrena so bila tudi hotenja in prizadevanja drugih organov in družbenih dejavnikov, vendar pa se večina tega, kar je bilo sprejeto, ponavadi razhaja z resnično prakso, zlasti glede financiranja dejavnosti.

Vse nedoslednosti in zapostavljanje šolskega dela imajo za posledico odhajanje iz prosvete v druge bolj donosne službe, povzročajo pa tudi nezdrave odnose v delovnih skupnostih in ne nazadnje slabo počutje na delovnem mestu. Po nekaterih informacijah je v zadnjem letu odšlo v Slovenijo kar okoli 700 šolnikov vseh vrst v poklice, kjer so delovne razmere boljše, delo pa bolj nagrajeno. Večletna zagnanost za pedagoško delo ni bila pravilno ovrednotena.

Zadnji samoupravni sporazum za osnovne šole je nadaljevanje sporazumov, ki so v praksi že nekaj let. Pri pripravi tega samoupravnega sporazuma so sodelovali delegati in komisije sindikatov, komisija za presojo v sporazumu s komitejem za vzgojo in izobraževanje, zavod SRS za šolstvo in republiška izobraževalna skupnost, sprejele pa so ga vse osnovne šole.

Ali imamo zagotovilo, da bodo členi sporazuma uresničeni? Bati se je, da se želje in zahteve, zapisane v samoupravnem sporazumu, spet ne bodo ujele s finančnimi možnostmi. To se je dogajalo vsa leta doslej. Povečevalo se je število točk za vrednotenje pedagoškega dela, vrednost točke se je zmanjšala, ker ni bilo denarja. Taka praksa je nesmotna in vnaša malodušje med prosvetne delavce. Tudi sedanje sprejemanje sporazuma ob koncu koledarskega leta ne zagotavlja dovolj, da se bo v tem pogledu kaj bistveno spremenilo. Sporazum je retroaktiven, v interesu „dobrega

gospodarja“ pa je, da bi šolski zavodi imeli denar vnaprej in pravilno trošili sredstva za materialne in osebne izdatke. Morebitne objektivne težave med letom bi sprejeli z razumevanjem.

V novem samoupravnem sporazumu ni nikakršnega napredka glede upoštevanja šolskega leta. Znano je, da se šolsko leto začne in konča 1. septembra. Program in proračun šolskega dela se nanaša na ta čas, dodeljevanje denarja in obračuni pa temeljijo na koledarskem letu. Šolskim zavodom bi morali omogočiti bolj načrtno poslovanje in upoštevati posebnosti, zlasti glede kadrovanja in razporeditve pedagoških ur ter sredstev za kritje izdatkov, ki nastanejo med šolskim letom.

Oktober je imela sejo komisija za samoupravno sporazumevanje pri sindikatu delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije, ki je dala na prvo mesto „uresničevanje določil samoupravnih sporazumov v delovnih organizacijah“. Se bo sindikatu vsaj enkrat posrečilo v ce-

loti uresničiti svoja prizadevanja?

NOVOSTI, KI RAZBURJAJO

Še nekaj pripomb k členom, ki jih vsebuje samoupravni sporazum.

Vsak novi pravni akt za delitev osebnih dohodkov je napravil nekatere premike v škodo ali pa v korist ene ali druge skupine delavcev. Variabilnost je občasno potrebna, ne more pa biti stalna praksa, kajti s tem ljudi samo razburjamo. Posebno pozornost zbuja nenehno spreminjanje dodatka na delovno dobo. V 32. členu novega sporazuma se ta del prejemkov imenuje „nagajevanje delovne dobe“. Je pa skoraj vsako leto drugačen in manjši. V stari Jugoslaviji je bil razpon med začetnikom in učiteljem pred upokojitvijo v razmerju 1:3, kar je za današnje pojme, ko govori-

mo o nagajevanju po delu, pretirano. Vendar pa se mi zdi sedanje razmerje 1:1,12 v korist tistih, ki so pred upokojitvijo, prenizko in nerazumljivo, še zlasti glede na petletno poprečje, na podlagi katerega se odmerja pokojnina. Ker dobi delavec ob upokojitvi 85 % osebnega dohodka in ker valorizacija za pet let nazaj ni popolna, se njegovi prejemki glede na zaposlenega delavca zmanjšajo za najmanj 25 %. Če že spremenimo dodatek na delovno dobo, ki bi moral biti večji od sedanjega že zaradi kakovosti dela, bi moral ta veljati vsaj za eno generacijo aktivnih delavcev, to je za najmanj štirideset delovnih let. S tem bi soglašali tudi mlajši delavci in ne bi nasprotovali večjim razponom, ker bi bili sami deležni istih pravic.

33. člen samoupravnega sporazuma dopušča možnost do 5 % dodatka na stalnost. S tem

naj bi do neke mere zavrli odhajanje iz pedagoških vrst. Tako iz sporazuma kot iz sprejetih pravilnikov šolskih zavodov pa ni razvidno, kdo lahko dobi do 5 % več. Bo imel korist samo tisti pedagoški delavec, ki je ostal v isti delovni organizaciji ali pa morda tudi tisti, ki je moral, na primer, po službeni dolžnosti na nanovo ustanovljeno šolo ali pa je bil zaradi svojih sposobnosti začasnó na višjih prosvetnih položajih?

NI DENARJA ZA NAGRADE

V 59. členu samoupravnega sporazuma so navedene jubilejne nagrade, izražene v stalnih zneskih. Slišati je, da so nekatere šole nagrade že izplačale, večina pa ne, ker ni denarja. Poudariti moram, da je med jubilanti, ki imajo nad trideset let pedagoškega dela, tista generacija, ki je delala v težkih povojnih letih v pomanjkanju in brez plačanih nadur na vseh področjih kulturnoprosvetnega in družbenopolitičnega življenja. Ali bodo zanj predvidene nagrade ostale le na papirju?

Ob sprejetju in potrditvi pravilnikov so nekatere šole izplačale precejšnje zneske za nazaj, druge pa skoraj nič. Razlog za to je morda večja ali manjša akontacija, izplačana med letom, lahko pa tudi pomanjkanje denarja. Vsekakor pa taka praksa ni koristna, saj razburja prenekatero učitelje morda samo zato, ker o zadevi niso poučeni.

Danes dela iz čiste pedagoške vne me le še malokdo. Vsakdo gre v korak s časom, tudi učitelj, kajti njegovo poslanstvo in

okolje, v katerem živi, to zahtevata. Učitelja pa bi morali vse manj zaposlovati s pripravo pravnih predpisov, z urejanjem financiranja in vpletati v druga finančno strokovna dela, da bi se lahko strokovno poglobljali in bolj zaživel z razredom, kar je njegova glavna naloga.

Prav veseli bi bil, da bi na ta moj polemični zapis morda še kdo drug povedal svoje, me podučil in dopolnil.

TONE KEBE

Misli

POVEJ JASNO

Vse, kar lahko povemo, povemo jasno.

Ludwig Wittgenstein

NE ZAPIRAJ

Če zapreš vrata vsem napakam, bo ostala zunaj tudi resnica.

Rabindranath Tagore

PREMISLI

Preden clovek nekaj stori, je treba dobro premisliti: dejanje je podobno zelenju rastlin, ki so komaj vznikle iz zemlje. Potegni — in videl boš, kako globoke so korenine.

Alberto Moravia

PRAVICA

Dobra dela se sama hvalijo. Pravica delavca pa je, da na svoja dela in nase opozori.

Igor Pleško

ROKAV MURE 1, olje, platno, 1975, Pavel Florjančič. Z razstava 3. mednarodne slikarske kolonije Lendava

čim bolje se bomo poznali

Vdrl se je strop

Poročila o tem, da se je vdrl strop te ali one šole, niso tako redka. Poněkod so šestdeset, sedemdeset in celo sto let stare osnovnošolske zgradbe kljubovale času. Marsikje so stebri, ki so podpirali strop, preprečili najhujše. Strokovne komisije, ki so se že lani načrtno lotile pregleda vseh „sumljivih“ osnovnih šol, so veliko storile za varnost učencev in učiteljev.

Pred dnevi, ali natančneje v sredo, 26. novembra, popoldne pa se je vdrl strop na šolskem hodniku v osnovni šoli v Bistrici ob Sotli. To se je zgodilo kmalu zatem, ko se je večja skupina učencev oddaljila od umivalnika. Oblak prahu se je razknil, v stropu pa je zazijala odprtina. V osem desetletij stari stavbi to prav gotovo ni nič čudnega. Domneva domačinov in učiteljev, da „starka“ le ni

tako trdnega „zdravja“, kot je videti, je potrjena. Prav varljiv zunanji videz je bil poglavitni vzrok, da so številni strokovnjaki, ki so ugotavljali trdnost šolskih zgradb (potem ko je območje Kozjanskega in Obsočja prizadejal potres), menili, da bo šola v Bistrici ob Sotli lahko še dolgo kljubovala času. Zaradi tega je menda tudi niso uvrstili med tiste osnovne šole, ki bi jih bilo treba temeljito preurediti ali na novo zgraditi.

Komisija si je že ogledala šolo in preskusila trdnost stropov, na katere so domačini že večkrat opozarjali. Podporniki bodo poslej „krasili“ tudi to šolo, kar pa je seveda le kratkotrajna ukrep. Več o tem bomo napisali v eni izmed prihodnjih števil.

Komu prednost?

Pred nedavnim se je sestel razširjeni politični aktiv mesta Ljubljane, ki je med drugim obravnaval tudi stabilizacijska gibanja v gospodarstvu ter predvidene omejitve splošne in skupne porabe. Sprejel je nekaj pomembnih stališč.

Prednostne naloge v programih posameznih samoupravnih interesnih skupnosti se nanašajo predvsem na izenačevanje pogojev vzgoje in izobraževanja, otroškega in zdravstvenega varstva, na krepitev amaterske kulturne skupnosti, razvijanje množične telesne kulture v šolah itd. In kot je bilo v razpravah še posebej poudarjeno, bi morale samoupravne interesne skupnosti za uresničevanje svojih zahtevanih programov poiskati rezerve v prestrukturiranju sedanjih sred-

stev. To bi bilo, kar zadeva stabilizacijsko ravnanje, še najbolj prav.

Ker si je razširjeni politični aktiv mesta Ljubljane zadal to obveznost kot posebno nalogo, za njeno uresničitev pa se bo zavzemal skupaj z izvršnim svetom skupščine mesta Ljubljana in v sodelovanju z republiško koordinacijsko komisijo ter izvršnim svetom SR Slovenije, lahko upravičeno pričakujemo pomembne premike na tem področju.

Za praznik nova šola

V dneh pred praznovanjem dneva republike in ob 30-letnici osvoboditve so v Zgornjih Pirničah slavnostno odprli novo osnovno šolo. Poimenovali so jo po heroju Tinetu Rožancu.

V kulturnem sporedu so nastopili pionirji in mladinci osnovne šole, folklorna skupina KUD Tine Rožanc iz Ljubljane, medvoška godba na pihala in zbor harmonikarjev glasbene šole iz Šiške.

O tem, kaj bo pomenila krajanom nova osnovna šola in o 30-letnici naše svobode sta poleg ravnateljice nove osnovne šole Marjana Tavčarja spregovorila še predsednik gradbenega odbora Tone Gustinčič in predsednik krajevne skupnosti Pirniče Jože Balasko.

Šola v Pirničah ima 12 sodobnih učilnic, prostorno telovadnico, kuhinjo in jedilnico, zbornico, prostore za strokovno knjižnico itd. Zgrajena je bila v rekordnem času — v enem letu. Precej denarja za šolo so prispevali krajanje s samopripevkom.

Maribor

Novi pionirji

V dneh pred letošnjim dnevom republike so na 35 osnovnih šolah z območja mariborske občinske skupščine sprejeli v pionirsko organizacijo okoli 2800 cicibanov. Ob tej priložnosti so pionirji poleg pionirskih znakov prejeli še spominke trakovke z napisom 30 let svobode.

Pouk v treh stavbah

V letošnjem šolskem letu obiskuje osnovno šolo Krimski odred v Preserjih 281 učencev, na podružnični šoli Jezero jih je vpisanih 78, v Rakitni pa 34. Učenci višjih razredov z območij podružničnih šol Jezero in Rakitna se vozijo vsak dan v šolo v Preserje; tam pa že nekaj let nimajo ustreznih in za sodoben pouk primernih prostorov. „Naša šola ima,“ pripoveduje predmetna učiteljica zemljepisa in zgodovine ter predsednica delovne skupnosti osnovne šole Krimski odred v Preserjih ZLATA PRODANOVIČ, „pouk v treh stavbah. V ta namen uporabljamo prostore več kot sto let stare osnovne šole, ki so jo „odpisali“ že pred desetimi in več leti. Ustreznejših prostorov v Preserjih ni. Z enim razredom gostujemo v prostorih nad trgo-

trebam kabinetnega pouka. O natrpanosti ozkih hodnikov in stopnišča v odmoru raje ne govorim.“

— Razmišljati o celodnevni šoli v Preserjih pomeni misliti na novo šolo . . .

„O prehodu na celodnevni pouk bomo začeli razmišljati šele tedaj, ko bomo začeli graditi novo šolsko poslopje. Lokacija zanj je že določena. V prihodnjem letu naj bi že odkupili zemljo, graditi pa bodo začeli šele v prihodnjih petih letih. Žal prej nismo prišli na vrsto, čeprav plačujemo krajani že nekaj let samopripevek, namenjen za izgradnjo novih in preureditev starih šol.“

— Za kabinetni pouk potrebujete v sedanjih šoli še en razred. Preuredite, čeprav še tako majhna, pa je ponavadi zelo draga . . .

Predmetna učiteljica zgodovine in zemljepisa ter predsednica delovne skupnosti osnovne šole Krimski odred v Preserjih ZLATA PRODANOVIČ med svojimi učenci in učenkami (Foto: T. Urbas)

vino — tam imamo tudi telovadnico — drugi razredi pa so v osnovni šoli, ki je bila pred 15 leti preurejena iz združnega doma. Zavedamo se, kako zelo bi potrebovali kabinetni pouk, vemo za prednosti celodnevne šole, toda: dokler ne bomo imeli v Preserjih najnujnejšega, to je prostorov, vse dotlej bomo samo krpali in seveda zaostajali za sodobnim načinom izobraževanja. Moram reči, da si vsi, ki so odgovorni, zelo prizadevajo, da bi učenci čimprej dobili ustrezne možnosti za sodobni pouk.“

„Prihodnje leto bomo začeli preurejati spodnje prostore šole, kjer naj bi pridobili en razred. Za to bomo potrebovali kar 34 starih milijonov dinarjev; o tem večkrat razpravljamo na sestankih delovne skupnosti našega kolektiva.“

— Med 281 učenci je verjetno veliko tudi takih, ki se vsak dan vozijo z avtobusi, kolesi ali pa pridejo v šolo celo peš.

„Med našimi učenci imamo dobro polovico vozačev. Moram reči, da imajo avtobusne zveze še dokaj ugodne, razen v

V majhnih razredih osnovne šole Krimski odred v Preserjih se stiska tudi do 25 učencev in učenek (Foto: T. Urbas)

— Zavod za šolstvo menda zahteva kabinetni pouk v vseh višjih razredih. V vaši šoli pa imate največ težav prav zaradi prostorov . . .

„Res je. Zavod za šolstvo zahteva kabinetni pouk v višji stopnji. Tega pa v sedanjih prostorih šole ne moremo organizirati. Prav zato že nekaj časa resno razmišljamo, kako bi preuredili nekatere prostore v sedanjih šoli in tako pridobili en razred. S tem bi zadostili po-

izjemnih primerih pozimi, ko zaradi preobilice snega po več dni avtobus sploh ne vozi. Tudi takih, ki prehodijo vsak dan od doma do šole po tri, štiri, pet in tudi več kilometrov, imamo precej. V šoli imamo tople obroke hrane, česa več pa učencem zaradi prej opisanih razmer ne moremo dati. Tudi občinska dejavnost se zaradi tega ne more razviti. Nova šola bo rešila marsikatero vprašanje.

TONE URBAS

Vinica

„Zeleni planet“

Prizadevni člani kluba OZN na osnovni šoli Otona Župančiča v Vinici so brez dvoma po svojih akcijah znani po vsej Jugoslaviji, pa tudi v zamejstvu. Po uspehi proslavi klubov OZN v počastitev 30-letnice združenih narodov so se lotili nove širokopotezne akcije pod geslom „Zeleni planet“. Vsem mladim po naši domovini so v mesecu decembru razposlali 14.000 izvodov pism v vseh jezikih narodov Jugoslavije. Njihovo pismo ali bolje povedano poziv za skupno akcijo o varstvu okolja je vsekakor vreden pozornosti, zato ga tudi navajam v celoti:

„Človeštvo spoznava, da je zdravo okolje temeljni pogoj za njegov vsestranski razvoj. Kljub temu pa smo priča izredno neodgovornemu odnosu posameznikov ali skupin do tega vprašanja, ki je tudi po našem mnenju zelo zaskrbljujoče. Dejstvo je, da imamo vse bolj onesnažen zrak in vse težje najdemo prostor, kjer bi si odpočili in si nabrali novih moči za ustvarjalno delo. Nad vsem živim na zemlji še vedno visi grozeča nevarnost najmodernejšega orožja, za izdelavo katerega se trošijo velike vsote denarja, namesto da bi ga uporabili za ustvarjanje enakih pogojev življenja in dela na vseh koncih sveta; brez tega pa ne more biti trajnejšega in trdnega miru ter blagostanja za vse ljudi.

Človek je del narave, zato je nesmiselno, da si uničuje življenjski prostor, saj s tem bo prej ali slej uničil samega sebe. Posebno skrbno moramo varovati in bogatiti naše gozdove in ves rastlinski ter živalski svet. Ravno tako moramo zaščititi naše vode in ozračje pred nadaljnjim onesnaževanjem in uničenjem.

Prepričani smo, da ste podobnega mnenja tudi vi. Zato vabimo vse mlade Jugoslovane v skupno akcijo o varstvu okolja pod imenom „ZELENI PLANET“.

NET: Sodelujte s pisemskim sestavki, risbami, fotografijami, razstavami, delovnimi akcijami itd. Ob svojem delu se povežite z organizacijami, društvi in ustanovami, ki jim je skrb za zdravo okolje blizu. Prispevke pošljite na naš klub do 15. maja 1976.“

Ko bodo prihodnje leto prejeli prispevke, bodo organizirali razstavo vseh prispelih del in za najboljša dela podelili tudi nagrade in priznanja. V spodbudo vsem sodelujočim šolam in klubom OZN lahko že sedaj napišemo število različnih diplom in nagrad, ki so jih v ta namen skupaj s klubom OZN v Vinici prispevali:

Poslovno združenje gozdno gospodarskih organizacij Slovenije: 10 knjižnih nagrad za najboljše prispevke iz varstva gozdov.

Lovska zveza Slovenije: 6 knjižnih nagrad in 6 diplom za najboljše prispevke s področja opazovanja in zaščite živalskih vrst.

Turistična zveza Slovenije: 10 diplom za prispevke s področja turizma.

Poleg navedenih nagrad in diplom bo tudi klub OZN Vinica prispeval 100 diplom za prispevke z vseh področij, poleg teh pa še 500 izredno lepih značk kluba OZN Vinica.

Klub OZN Vinica prosi ob koncu vse člane klubov OZN kakor tudi vse druge, da se v čimvečjem številu s svojimi prispevki vključijo v skupno akcijo za zdravo okolje pod geslom „ZELENI PLANET“.

V. KOJC

V Ljubljani 4000 novih pionirjev

Cicibani prvih razredov osnovnih šol iz vseh petih ljubljanskih občin so slovesno obljubili, da se bodo marljivo in vztrajno učili in se vedno borili za napredek, pravico in mir. Prejeli so rdečo ruto, modro čepico in pionirsko izkaznico. Največ cicibanov so sprejeli v pionirsko organizacijo v občini Šiška: kar 1163. V vseh šolah ljubljanskih občin pa so sprejeli v dneh pred dnevom republike v zvezo pionirjev 4066 prvotnih šolčkov.

Da bi ostal ta dan osnovnošolcem v čim lepšem spominu, so imeli po vseh šolah proslave; nanje so povabili predstavnik skupščine občine, krajevnih skupnosti, delovnih organizacij in starše.

Šmarje pri Jelšah

Nova šola

Čeprav še vedno gradijo osnovno šolo v Šmarju pri Jelšah, so nekatere že zgrajene in urejene učilnice že zasedli učenci. Ker bo nova šola precej dražja, kot so prvotno načrtovali, je za investitorja v tem trenutku najpomembnejše, kje zagotoviti potreben denar. Ko bo šola v Šmarju pri Jelšah povsem zgrajena, bodo lahko prešli na celodnevni pouk.

tem bolje bomo delali

Ob 25-letnici žuborenja slovenske besede

Rojstni dan piranske osnovne šole

Piranska osnovna šola je bila 1. decembra 1975 stara petindvajset let. Svoj 25. rojstni dan bo počastila s svečano akademijo pod pokroviteljstvom krajevnih skupnosti Piran in praznovala svojo 25. obletnico vse šolsko leto še z drugimi prireditvami. Prve brazde zanjo je v ledini orala Ludovika Kalan-D'Ans, aktivistka OF, partizanska učiteljica Aleksandra, prva upraviteljica šole, priznana pesnica in prevajalka.

Tov. Kalanova se je ljubeznivo odzvala prošnji in obudila drobce spominov izpred 30 in več let:

V Portorož so me poklicali z brzojavnim pozivom jeseni leta 1947. Dotlej sem delala v rojstni hiši v Pivki. Svet sem zagledala na pivški šoli, kjer je bil oče naš učitelj. Srečno naključje mi je po kapitulaciji Italije poklonilo posebno srečo, da sem po nalogu OF, po 25-letnem gazenju slovenskega življa in naše tople materine besede, odprla leta 1943 na Pivki partizansko šolo.

Kmalu smo v okolici odprli še tele partizanske šole: Kal, Trnje, Palčje, Smihel. Usposabljalna in učila sem mlada slovenska dekleta — partizanske učiteljice, ki so z vsem žarom vsrkavale toliko let prepovedano slovensko besedo, vsak nov pojem in navodilo, da bi vse to z zanosom posredovale drugim. Se-stajale smo se enkrat tedensko in si sproti načrtovali pedagoško delo.

Zametke slovenskega šolstva smo imeli na Pivškem že pred kapitulacijo Italije. Toda po letu 1943 je partizansko šolstvo doživelo silovit polet. Nič si nisem pomišljala v Pivki učiti v stavbi, v kateri so bivali Nemci in domobranci. V živem in nepozabnem spominu mi je ostal sestanek partizanskih šolnikov v Sušici pri Košani, kjer sem imela referat o vsebini pouka.

Telegram me je potem presadil na slovensko obalo. V Portorožu je bila slovenska osnovna šola ustanovljena že leta 1945. Na tej štirirazrednici sem

poučevala tri leta, do leta 1950. Moji kolegi so bili Celestin Perhavec, Pavla Javornik in Stana Janež, žena ravnateljica slovenskega učiteljskega v Portorožu, ki je pravzaprav dala pobudo za ustanovitev slovenske osnovne šole v Piranu. Portoroška osnovna šola je bila tudi vadnica slovenskega učiteljskega. Solarjevdomačinov je bilo malo. Naši učenci so bili gojenci Mladinskega doma, ki je našel zatočišče pod streho nekdanje

boru. Predsednik mi je v italijanskem jeziku dopovedoval, da bo težko najti mesto zanjo. Ni prostorov, je rekel. Nisem odnehala: ali se ne bi našel vsaj en prostor v italijanski osnovni šoli? Napolnila sva se tja. Tam so nam pokazali drvarnico, češ da bi edino to lahko odstopili. Ko sem si ogledala temni in zatohli prostor, sem lahko rekla le to, da prostor res ni primeren. Potem so mi razkazovali piranska skladišča in kleti. Konc-

Ludovika Kalanova in njeni „prvčki“ v letu 1957

Vesne — sedanjega hotela Metropol. Nato so Madinski dom preselili v vilo Rog v Piranu, od koder so se otroci s starim tramvajem vozili v šolo v Portorož.

no sem vprašala: Ali imate kje kak prostor za ples? Res je bil tak prostor v današnjem domu družbenih organizacij. Tako je plesna soba postala decembra 1950 naša učilnica. V njej smo gostovali leto dni. Delovne razmere niso bile rožnate. Zmanjkovalo je denarja celo za kredo, ker šola v začetku še ni imela proračunskih sredstev; kupovala sem jo kar iz svojega žepa. Imeli smo okrog 75 učencev. V tej plesni sobi so se dopolne in popoldne zvrstili štirje razredi. Pouk je bil kombiniran. Sprva

NAJPREJ DRVARNICA, POTEM PLESNA DVORANA
Leta 1949 mi je šolski inspektor tov. Vidmar dejal: Ludovika, šla boš v Piran in odprla slovensko šolo! Ne da bi imela v rokah kaj črno na bellem, sem se oglasila na piranskem mestnem ljudskem od-

20 let delovanja oddelka za tuje jezike v Pionirskem domu

Trdna podlaga

Konec šolskega leta 1974/75 je bilo v Pionirskem domu v Ljubljani zelo slovesno, kajti oddetek za tuje jezike je praznoval 20. obletnico obstoja. Povabili so nas na proslavo, ki je v veliko veselje otrok, v ponos pedagogov in v presenečenje občinstva pokazala visoko raven strokovnega dela, ki ga je oddetek za tuje jezike dosegel v teh 20 letih. Namen proslave je bil predvsem jubilaren, hkrati pa je bila to priložnost, da zve slovenska javnost kaj več o delu, izkušnjah in vzgojno-izobraževalnih izhodiščih te pri nas najstarejše in najbolj znane ustanove te vrste.

Tovarišica Marjana Kordaš že dvanajsto leto vodi oddetek za pouk tujih jezikov v pritličju Pionirskega doma, je nepogrešljiva svetovalka, organizatorica in mentorica.

„Pobudo za ustanovitev jezikovnih tečajev za predšolske otroke je dal leta 1955 takratni direktor Pionirske knjižnice Franček Bohanec. Tisto leto se je 40 otrok v tesni učilnici Pionirske knjižnice začelo učiti angleškega in nemškega jezika. Področje učenja tujih jezikov v predšolski dobi je bilo tiste čase še popolnoma nezaznано, obstajalo pa je mnenje ameriških strokovnjakov, da je idealna doba za začetek učenja tujega jezika med 4. in 8. letom otrokove starosti. „Ker je torej obstajala le ideja o koristnosti zgodnjega jezikovnega pouka, so imeli prva leta naši tečajji eksperimentalni značaj. Učne načrte smo sestavljali sproti, jih spreminjali in dopolnjevali. Hkrati z učnim programom smo razširili pouk tujih jezikov za otroke do konca osnovne šole. Naše delovanje je dobivalo vse večje razsežnosti, izkušnje so se kopicile in ob ustanovitvi Pionirskega doma leta 1963 je bil vsem vzgojnim in izobraževalnim dejavnostim zavoda postavljen širši smoter: prenašati svoje izsledke in izkušnje na osnovno šolo in v razred.“

„Verjetno je bila vzrok temu humana želja po socializaciji pouka — želja, dati čim več otrokom iz različnih socialnih plasti možnost učenja tujih jezikov? „Da. Velikokrat so nam oči-

sva bili le dve učiteljici. V začetku je delala z menoj danes že pokojna Slavka Ferfolja in kasneje kolegica Ferlugova.

Leto dni pozneje — 1951 — nam je Leo Fusilli, načelnik za prosveto pri OLO Koper, izposloval tri sobe v zgornjem nadstropju italijanske šole v Piranu. S preselitvijo Mladinskega doma v Piran in ustanovitvijo slovenske osnovne šole v Piranu je portoroška šola ostala le še enorazrednica. Tako smo postali vadnica portoroškega učiteljskega. Bila sem elementarka, učiteljica vadbice, ravnateljica. Delati je bilo treba v sindikatu, knjižnici. Manjkalo ni družbenopolitičnega dela. Ko se je italijanska šola preselila v sedanje prostore, smo zasedli spodnja nadstropja stare stavbe, v kateri je še danes osnovna šola. Iz Portoroža se je potem preselila v Piran tudi slovenska nižja gimnazija, ki ji je ravnateljevala Mija Pečarič. Po spojitvi nižje gimnazije z osnovno šolo v osemleto osnovno šolo sem leta 1957 odločila ravnateljstvo. Na piranski osnovni šoli sem potem poučevala do leta 1963, ko sem se upokojila.

NEUSAHLJIV VRELEC

Toda Ludovika Kalan, pionir slovenske osnovne šole v Piranu, tudi potem ni nikoli mirovala. Rabili smo nadomeščanje v Piranu, Luciji, Strunjanu. Ni koli ni odrekla pomoči ne le osnovnim šolam, tudi mali šoli ne.

Življenje Ludovike Kalanove je našlo izrazno moč tudi na vrstovih poezije. Izdala je dve pesniški zbirki: „V pozni jeseni“ in „Na obali“. Njene pesmi so v razredu nadomeščale pomanjkanje mladinskega tiska v prvih povojnih letih in so polne otroškega občutja. Mnogo tudi prevaja. Njeni prevodi iz italijanskega, nemškega, franco-

skega in španskega jezika se pojavljajo v koroškem listu Mladi rod, v tržaškem Galebu, v reviji Otrok in družina, Obzorniku, Delu in odmevajo na valovih RTV Ljubljana.

Z upokojitvijo se delo ni končalo. Le kako bi mogla mirovati Ludovika Kalanova, ki je leta 1949 skupaj z Stano Janežovo obhodila vse hiše zaselkov nad Piranom, Fieso, Strunjanom in pridobivala starše za vpisovanje otrok v slovensko osnovno šolo. Priznanje z žigi in podpisi županov vseh desetih primorskih občin, ki ga je dobila pred dvema letoma, je pomenljivo in zaslužno.

PRIZNANJE

Tov. Ludoviki Kalan-Aleksandri — za izkazano ljubezen, vero in žrtvovanje v času, ko je naša beseda po dvajsetletnem pregonu znova žuborela v slovenskih šolah, pod svobodnim partizanskim soncem in v noči sovražnikovih bodal izmivala oči in srca ter začela odplavljati usojeno smrt.

Le kako bi mogla prenehati z delom? Priznanje visi v njeni delovni sobi in ji mnogo pomeni. Obvezuje jo. Zato bodo veliki žuboreli iz nje še v prihodnje. Literarni večer, ki ga pripravlja ob slehernem jubileju za učence piranske osnovne šole, bo gotovo prirčno doživetje.

Kako velik in dorasel pa je danes po 25 letih rasti ta njen novorojenček — slovenska osnovna šola v Piranu, ki se je rodila leta 1950 skupaj s socialističnim samoupravljanjem Jugoslavije? Ob 25-letnici samoupravljanja v Jugoslaviji je piranska osnovna šola že pogumno zakoračila na široka pota samouprave.

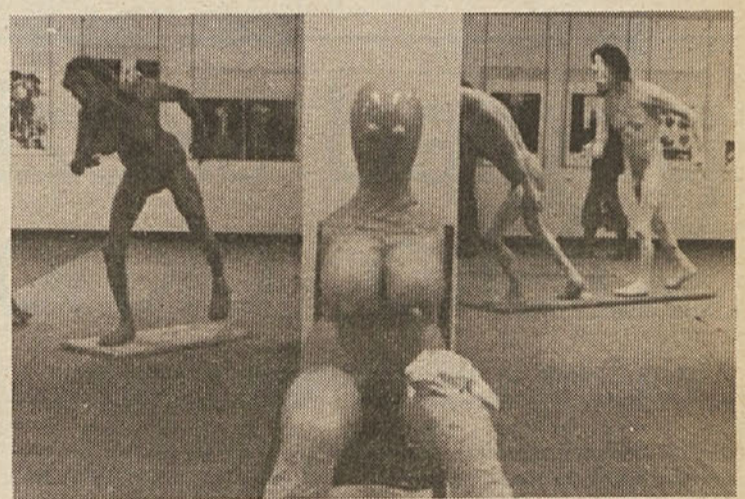
TONČKA ŽIBERT

škega jezika na osnovni šoli Prule. Zanimanje za te tečaje je precejšnje, saj obiskuje tečaje na obeh osnovnih šolah kar 170 otrok.

— Zanimalo bi nas, kako se učenje tujih jezikov v vašem zavodu vključuje v delo in program osnovne šole in kako nastopa kot samostojno vzgojno-izobraževalno delo?

„Učenje tujih jezikov v našem zavodu ni mišljeno kot dopolnilo k osnovni šoli. Otroci se začno pri nas učiti jezika mnogo prej kot v osnovni šoli — že v 6. letu starosti. Skušamo jim zbuditi veselje do jezika, doživljajo ga kot zanimivo učenje skozi igro, v obliki pravljic, šele pozneje intelektualno.“

BREDA BERNETIČ

Rumena plastika v ospredju, v ozadju Tunguzijci, ki lovijo vepra. Z razstave MIR' 75.

Zelo angažiran, in sicer enostransko, bi moral biti pedagog, ki bi hotel mladim ljudem pomagati pri razlagi angažiranosti v tako kanibalnem ozračju. Preveč je strahot, preveč grozljivosti, ki naj bi jih pokrila gesla miru 75 in angažirana figuralka. Taki protesti so gotovo potrebni, toda naslov razstave ni ustrezen. Vsa ta početja pomenijo le stranpoti, iztirjenosti vseh vrst, boleznin na poti teh narodov k svobodi, ki prostosti in svobodnim odločitvam jutrišnjega dne. Tolikšna mera naturalizma in drastičnosti na umetniških delih pa pove, da so številna dela nastala v toplo zakurjenih atelejih, njihovem rojstvu pa je botrovalo iskanje izvornosti za vsako ceno. Povsem drugačna bi bila podoba del v črno-beli tehniki, v grafiki, ki bi ublažile neprijetne barvne zlorabe in zahtevale osredotočenje na komponiranje izraza, za izpoved, za jasnost ideje in forme, brez plehke površinske naključnosti, ki dosega kaj cenene učinke.

To seveda velja za omenjena dela, ki bi jih lahko imenovali Poskusi. Nekaj del pa zagotovo pomeni tvoren prispevek k naslovni tematiki. Prireditelji naj bi do naslednje take razstave zagotovili tista merila, ki bodo omogočila široko paleto angažiranosti in preslegli letošnjo z njenim makaberskim vzdušjem.

Razstava, ki obsega grafiko, fotografijo, montažne prikaze, slikarstvo, kiparstvo, prostorske aranžmaje, konkretne predmete vsakdanje uporabe in umetno oblikovane bi bila koristna v vsakem kraju, kjer se šola več tisoč mladih. Tako bi spoznali dimenzijo optično izraznega oblikovanja in upodabljanja in si pravočasno izbrali svojo pot v hotenju, da izrazijo, kar mislijo in čutijo, na najprimernejši in najustreznejši način. In prav potreba po takih in tudi tej razstavi bo zahtevala najširšo izmenjavo mnenj o ustreznosti in poslanstvu, ki ga tako zasnovana prirediteljeva ima, za staro in mlado, za bolj in manj prizadete ljudi.

IGOR PLEŠKO

naših šolskih kronikah

Ko narod naš dokazuje hrani

Šolska kronika je pomemben dokument, ki ga obvezno pišejo vse naše šole za vsako šolsko leto posebej. V današnjem izredno razgibanem času je zelo zanimivo zasledovati dogajanja in spremembe, uspehe in neuspehe v šoli, ožji in širši okolici in v družbi. Če je kronika šole vestno in skrbno zapisana, je to najboljši vir za krajevno zgodovinarje.

Pisanje kronike bi bilo verjetno najbolj preprosto in najuspešnejše, če bi si člani učiteljskega zbora na prvi konferenci v septembru razdelili kronološko zbiranje podatkov z raznih področij. Podatke bi ob koncu šolskega leta uredili in vpisali v knjigo.

Na prvem mestu sodijo v kroniko podatki o organizaciji šole in njenih spremembah, kadrovske zasedbe in strokovni usposobljenosti učnega osebja. Pri nekaterih šolah je v navadi, da se enkrat letno ves kolektiv fotografira. Razumljivo je, da je treba v kroniko vpisati vse spremembe učnih načrtov in predmetnikov, izid novih učbenikov, uvajanje novih učnih metod in učil (nedvomno sodi sem uvedba moderne osnovnošolske matematike z vsemi pripravami). Izredno pomembni so podatki o šolski zakonodaji, ki je zelo dinamična, o šolski dokumentaciji, učnih uspehih, spremembah šolskih okolišev in socialni strukturi staršev šoloobveznih otrok. Posebno na podeželju šola s svojimi kulturnimi prireditvami veliko prispeva k kulturnemu razvoju kraja. Tudi to je treba zabeležiti. Večina naših šolskih poslopij je v zadnjih letih zelo spremenila svojo zunanost in notranost, več šol je bilo opuščanih, zelo veliko pa jih je bilo na novo zgrajenih. Skoraj na vsem območju SR Slovenije so bila izvedena glasovanja za pobiranje samoprispevka za gradnjo šolskih in vzgojno-ovarstvenih ustanov; prav bi bilo, da bi v kroniko vpisali potek tega glasovanja, kakšno je bilo razpoloženje ljudi, koliko je pri tem prispevala šola in kakšen je bil moralni in finančni učinek. Zavedati se moramo, da vsi ti samoprispevki veliko pripomorejo k materialni rasti našega šolstva.

Zanemarljivo ne smemo materialnega položaja učnega osebja. Priporočljivo je, da iz plačilne liste prepisemo v kroniko osebe dohodke vseh delavcev šole, k temu dodamo še nekatero dnevno ceno življenjskih potrebščin, potrošniških predmetov, cene stanovanj, elek-

trične energije, naročnine listov, radija, televizije itd. Tako bomo dobili podobo učiteljeve življenjske ravni. Ob tem ne pozabimo primerjav z drugimi poklici iste izobrazbene ravni — naj bodo zadeve zapisane! Vpišimo tudi višino regresov za hrano in dopust ter določila iz samoupravnih sporazumov, ki urejajo osebne dohodke delavcev šole.

Zelo priporočljivo je, če z občasnimi anketami ugotovljamo življenjsko raven staršev šolskih otrok (lastne stanovanjske hiše, televizijski sprejemniki — barvni ali črno-beli, pralni stroji, osebni avtomobili itd.). Ne pozabimo na šolske malice in kosila, njih ceno, kakovost in število odjemalcev. Uvedba varstva, celodnevne šole, brezplačnih učbenikov, šole v naravi s smučarskimi in plavalnimi tečaji, vse to sodi v kroniko. In še: šolske organizacije, interesni krožki, samouprava učencev itn. Vsaka šola naj pač napiše to, kar ima, napak bi bilo, če bi v zgodovino pisale šole vnašali izmišljene stvari.

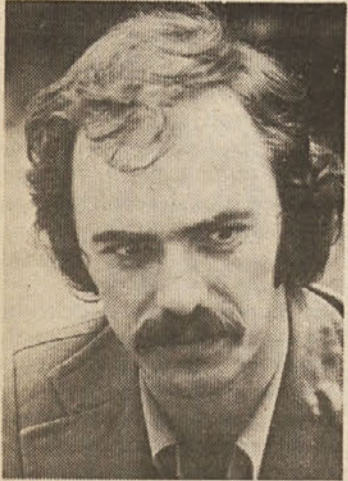
Če smo vsa dogajanja na šoli opisali, je prav, da pogledamo tudi zunaj šole — kdo vse kroji usodo šolstvu. Nedvomno je tu na prvem mestu temeljna izobraževalna skupnost, ki je glavni financirer šolstva. Prav je, če navedemo imena in priimke članov izvršilnih odborov, njegovega predsednika in predsednika skupščine. Ustanovitelji šol so občine, torej je prav, da zapišemo ime in priimek predsednika in predstavnikov družbenopolitičnih organizacij. Če na kratko opišemo naš samoupravni delegatski sistem, ne bo nič narobe — znanec bo nedvomno zanimalo, kako se je razvijala naša ljudska oblast s krajevnimi skupnostmi, zbori občanov, krajanov itd.

Vse pridobitve kraja spadajo v kroniko. V mislih imam rast industrije, obrti, trgovine, gostinstva, stanovanjsko izgradnjo, regulacije vod, gradnjo cest, športnih objektov, vzgojno-ovarstvenih ustanov, kulturnih in gasilskih domov, zdravstvenih ustanov in še in še. Zavedati se moramo, da je kraj z vsakim izmed navedenih objektov nekaj pridobil, se pravi, da spada v kroniko.

Menim, da imajo skoraj na vsaki izmed naših šol fotografski aparat; s tem lahko postopno ustvarjamo fotokroniko šole in kraja. Če pisano besedo ponazorimo še z lepo sliko, je zadeva popolnejša. Prav je, „če narod naš dokazuje hrani!“

ERNEST REČNIK

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Pečat, ki ostane

Beseda „učiteljica“ je kakor pečat; vtisne se v podzavest, ko te učiteljica prvič poboža po glavi, ko osvoji tvoje srce. Otrok si in v ladjah iščeš svojo podobo, v letalih ali raketi, v marsičem, kar izbrše minulosť in čas, v katerem živiš. Kadar pa se odločiš, da boš postal učitelj-učiteljica, ostane pečat. Odgovori tistih, ki so se zapisali prosveti, so skoraj vedno enaki: radi imamo otroke. Gre res samo za otroke, za kos sveta, ki je čist kakor solza, za del hvaležnega življenja?

Smeješ se. Teden je naokrog in spet si doma. Naš otrok bo prišel, prvi mati in gleda na uro. Morala bi biti že tukaj, naša Milojka, je zaskrbljen oče. In prideš in jim napolniš hišo.

Učitelj je kakor zdravnik, je rad poudaril oče. Ob spominu na neko partizanko, ki so jo „zverine“ mučile do smrti, se je oče odločil, da bo dal svoji hčerki njeno ime, Milojka.

„... Smejem se, ker mislim, da otroškega sveta nisem nikoli prerasla. Da, prav v tistem svetu se je pojavil pečat. Prav gotovo, da dandanes razumem učiteljski poklic popolnoma drugače, kot sem ga razumela nekoč. Od

nekadaj sem slutila, da so vedno nasmejani ljudje srečni. Moja učiteljica ni bila nikoli slabe volje, vsaj zdela se mi je tako. Dandanes jo spoštujem še bolj, ker vem, koliko naporov je potrebno, da dosežeš vse to. Kaj sem sama dosegla? Šele sedem let poučujem in še vedno se rada smejim.“

Poučuje v Horjuku pri Ljubljani; menda bi ji smeli reči: učiteljica za vse. Je tista delovna moč, ki se prilagaja „trenutnim“ učiteljskim potrebam. Tako se je primerilo, da je poučevala pri razrednem pouku (dopoldne in popoldne!), da je morala poučevati v mali šoli, nadomeščati kolegico pri pouku angleškega jezika, pri pouku matematike... Trenutno poučuje matematiko v višjih razredih. Ob koncu tedna se nabere pod črto kar trideset delovnih ur.

„Delo v šoli me ne utrjuje. Tako pravim danes. Kaj bom rekla čez dvajset let, ne vem. Pravzaprav sem želela nadaljevati študij na ljubljanski visoki šoli za telesno kulturo. Nerada sem se preselila v mesto. Od nekadaj sem tiho želela, da bi poučevala nekje blizu moje Podrage v Vipavski dolini.“

Na sprejemnem izpitu me niso sprejeli, ker sem bila menda telesno šibka (Milojka v to ne verjame!) in premalo vešč v igrah z žogo. Po tistem sem se zaposlila v Mirmu pri Novi Gorici. Misli na študij na VSTK pa se nisem mogla iznebiti. Po letu dni sem šla ponovno k sprejemnemu izpitu. Čeprav sem se pred tem vključila v rokometno društvo Slovan, sem bila menda še vedno „prešibka“ v žogah.

Zanimivo, da mi je Ljubljana počasi izlezla v kri. Vpisala sem se na filozofsko fakulteto. Zaradi resnih finančnih težav študija nisem mogla nadaljevati. Zaposlila sem se sicer preko študentskega servisa, a tudi to ni rešilo mojega materialnega vprašanja. In sem začela poučevati na osnovni šoli v Horjuku. Na šoli je 284 učencev. Pouk imajo

kar v treh poslopih. Toda v gradnji je nova šola in čas do prve učne ure v njej kar prepočasni polzi.“

Ze res, da so ure v prosveti krajše, a jih je zelo veliko. Spre-

Nekateri otroci morajo prepešati do šole tudi sedem kilometrov (Samotorica, Žazar...!). Tisti, ki prihajajo iz velikih družin, tisti, katerih starši niso zaposleni v industriji, nimajo srečnega otroštva. Kje

Milojka Trošt: „Razmišljam o svetu, ki je in ni moj...“ (Foto: S. Teršek)

minjajo se v mesece in leta hitreje kakor kapljice v dež. Kaj lahko se zgodi, da pozabiš na mansardno sobico trikrat tri metre, na marsikaj, s čimer je zapolnjen svet mladih deklet. Prosveta je poklic odraslih ljudi. In v skopo odmerjenih urah v še bolj skopo odmerjenem prostoru razmišljaš o svetu, ki je in ni tvoj.

vse je mogoče najti koščke Haloz!

„To so vprašanja, ob katerih se učitelji še posebno kalimo. Do otrok z revnejših območij smo učitelji še posebno pozorni. Vemo, da so potrebni tudi več lepih in toplih besed. Toda tudi temu ni vedno tako. Osamljeni so lahko tudi otroci

imenitnejših staršev. Kdor hoče spoznati ta svet, mora ostati v njem. V učiteljskem poklicu o enoličnosti sploh ni mogoče govoriti. Ne navsezadnje se že različni zakoni tako pogosto spreminjajo, da se moraš vedno nečemu prilagajati. Tu pa je tudi družbenopolitično delo, ki zahteva od učiteljev dodatne moči. V naši organizaciji združenega dela sem predsednica sindikata. Res pa je tudi, da je malo ljudi, ki so pripravljene žrtvovati takšno mero časa, kot ga zahteva družbenopolitično delo. Na šolo prihaja v zadnjem obdobju vrsta najrazličnejših sporazumov, ki jih moramo obravnavati. In ljudje morajo biti z vsemi temi zadevami dobro seznanjeni.“

Nekoč so živeli učitelji, ki si niso prav lahko kupili novega klobuka. Živele so učiteljice, katerih sanje so bili lični čevlji. Nekaj osladnosti je v teh pripovedkah, nekaj, kar lahko človeka zapele v zmotu. Saj menda uresničujemo ustavn določila — tudi na področju nagrajevanja za opravljeno delo.

„Naši osebni dohodki so se dvignili. Po merilih, ki jih imajo šole v naši občini (Ljubljana Vič-Rudnik!), je naše delo skoraj ustrezno ovrednoteno in plačano. Delam skoraj za dva in temu primerno sem materialno nagrajena. Seveda pa osebni avto, ki si ga kupiš, ni merilo osebnosti ravni. Kdor dandanes zapušča prosvetni poklic, ga po mojem ne zaradi neurejenih osebnih dohodkov. Vzrokovi je morda več, brez dvoma pa je med njimi stanovalniško vprašanje. Tudi sama se sprašujem, če bom vse življenje prečepela v majhni mansardi. Na našem območju nas je več, ki nimamo rešenega tega vprašanja. Za šolsko leto 1976 je pred nedavnim razpravljal koordinacijski odbor naše občinske skupščine o možnosti za celodnevni pouk v Horjuku. Poudarjene so bile velike potrebe po učiteljskem kadru in stanovanjih. V novi šoli bomo imeli enozemski pouk, celodnevno šolo in menda tudi vrtec. Le-ta naj bi dobil prostor v stari šoli, kjer bi bila urejena tudi glasbena šola in namenski prostori za zbiranje učencev. Na vrhu pa naj bi bila učiteljska stanovanja.“

„Ta naš otrok,“ pravi Milojkin oče in prinese na mizo liter domačega. Mati je poskrbela, da je bila miza tudi sicer dobro obložena. In oče je začel pripovedovati o časih, ko je bila na Primorskem slovenska beseda zločin, ko so morali slovenski učitelji bežati v gozdove Slovenstva v teh krajih, tudi tja je pečat, ki ga ni mogoče izbrisati.

Bo v Milojkinem življenju ostal trajno zabeležen pečat? Kdo ve! Prenekateri so ugotovili, da je tovarišica Milojka Trošt odlična družbenopolitična delavka, da bi jo veljalo vključiti v...!

To bi bil beg iz njenega sveta. Lani je opravila strokovni izpit, lani je torej dobila ponovno potrdilo, da zna opravljati delo, ki si ga je izbrala.

Smeješ se? Želiš, da bi govorila o tvojih učencih, tudi o tistih, ki si jih sprejela v prverem razredu in bodo kmalu končali osmi razred. Praviš, da se počutiš v pogovoru z njimi kot prijatelj.

„... Nekoč, v tretjem razredu, bi morala dati ob koncu leta učencu nezadostno oceno. Ne vem zakaj, a prav o tistem učencu sem zelo dolgo razmišljala. Vedela sem, da bi ga tudi v četrtem razredu poučevala. Odločila sem se in mu dala zadostno. In učenec je bil v četrtem razredu med našimi uspešnejšimi.“

Mislím, da se človek v delu samo izpopolnjuje, v bistvu pa se ne spreminja veliko. Prijatelj pa je občutek, ko spoznaš, da na razburkanem morju nisi več neobgledeni mornar. To ti daje voljo in moč za nadaljnji plovbo.“

•••••

„Pa še to: Kar se nekaterim odgovornim za šolstvo, v tretji desetletjih ne posreči, se po sreči“ novinarju kar mimogrede. In zgodilo se je, da simogrejem sestavku, kjer sem kramljal z učiteljem Gvidom Če-pinom, zapisal, da je bila šola Markovčih nekdanj podprta s tramovi in da je dandanes kraju okras. S tramovi je še vedno podprta in treh izmen se še tudi ni znebila. Šele prihodnje šolsko leto se bodo vselili v novo šolo. Škoda, da že letos ni bilo po mojem...!

•••••

pogled skozi šolsko okno

Moja žena je vzgojiteljica

Nahrnil sem Andreja, ga previl in ko sem ga na pol spečega položil v posteljo, v upanju, da bo spal, me je za rokav pocuknila Tina. In ne samo pocuknila. Tudi poklicala me je, čeprav šepetaje: „Očka! Očiii...“

Bil sem razdražen in nehote sem zaklel. — Presneta smrkljal! Fantič je komaj zaspal. Zdaj pa še ona. Najraje bi jo pretepel ali pa vsaj zlasal. Medtem ko sem nalahko zibal Drejčka, ki se je spet kisal, je v meni vrelo. Pomislil sem, da je punca v zadnjem času popolnoma nemogoča. Neverjetno, kako se je spremenila. Nemara sem jo preveč razvajal? A tokrat naj samo počaka!

Ko je Andrej zaspal, sem se obrnil in v hipu me je minila volja po kaznovanju. Bil sem osupel in prizadet: Tina je stegovala proti meni roke kot včasih, ko je bila še čisto majhna. Kdo ve, kako dolgo že ni počela tega! Nemara še ni imela starih let, ko je rekla, da je že velika, prevelika za pestovanje. In zdaj... Neverjetno! Navsezadnje ima punca deset let in za svojo starost je velika.

Spet me je poklicala. Zdaj se je povzpela na prste, da je lahko še više stegnila roke. Če bi popustil samo enkrat? V hipu sem se premislil. Bilo bi neumno! Popustiti bi moral še drugič, tretjič in tako bi se nadaljevalo.

Tini sem samo navihano pomežiknil in ji na usta položil prst, medtem ko sem z drugo roko krepko stisnil njeno drobno dlan in z glavo pokazal na vrata. Tako sva skupaj, po prstih, odšla iz sobe.

„Se je kaj zgodilo, Tina?“ sem jo vprašal v kuhinji. „Bi rada čokolado? Bi šla na dvorišče? Si kaj drugega želiš?“ Gledala me je, kot da bi hotela z obraza razbrati moje misli. Potem je tiho rekla:

„Nič si ne želim. Samo pogovarjala bi se.“

„Pogovarjala?“

„Pogovarjala. Vsi očki in mame se pogovarjajo, ali ne? Samo ti in mama...“

„Ampak Tina, saj veš...“

„Vem, vem,“ me je bolj v joku kot v jezi prekinila. „Nimaš časa. Še manj časa ima mama, ki sploh nima časa.“

Bil sem osupel. To je bila Tina, kakršne nisem poznal. In vendar ni prvič, da takole sitnari. Pred nedavnim je zahtevala pravljico in to prav takrat, ko sem dobil obisk. Drugič je vztrajala, naj grem z

njo na sprehod, čeprav je vedela, da moram na sejo. Celo igrače je razmetala in potem prosjačila, da jih skupaj pospraviva. Bil sem besen nanjo. A danes? Kaže, da te njene zahteve ne izvirajo samo iz trme. Deklica je bila videti hudo prizadeta. Nekaj žalostnega, očitku in razočaranja podobnega, se je iskriло v njenih očeh. Spreletelo me je, da ima otrok navsezadnje prav. Ana je idealna žena, nežna in skrbna mati, a njen poklic... Kdo ve kolikokrat sem ga že preklel! Vsaka snazilka se laže posveti svoji družini kot ona. Ne samo da ji že ob petih jutraj drdra ura, če je dežurna, pa že ob štirih; tudi ko se utrjena vrne domov, jo poleg gospodinjsstva in materinskih dolžnosti čaka še priprava za službo. Kar naprej ima neke priprave! Zdjaj se pripravlja za novoletno proslavo. Zvečer, v najboljšem primeru jutri, ko je sobota, bo zanesljivo tudi mene vpregla v delo. Skupaj bova rezala vize, ki jih bodo otroci podarili svojim materam; potem bova izdelovala lutke... ona bo krojila obleke za nastopajoče. Otroci bodo slovesno pozdravili dedka Mraza; potem...

„Očka, zakaj je naša mama vzgojiteljica?“

„Kako, zakaj?“

„Tako... Zakaj ni raje šivilja ali perica ali...“

„Im, to je tako; veš, vsak človek se odloči za neki poklic. Mami je bil vzgojiteljski poklic najbolj pri srcu in zato je vzgojiteljica. Morda boš tudi ti vzgojiteljica in...“

„Jaz? Vzgojiteljica! Nikdar, očka!“

„Zakaj pa ne?“

„Zato ker bom mama!“

Zadnji stavek je izgovorila tako, kot da bi besedo za besedo pribijala.

Brez besed sem jo stisnil k sebi in bil sem sam nase besen, ker sem se raznežil kot smrkavec.

Še lonce sem pomival. V misli se mi je vsiljevala teta Johanca. Kadar pride na obisk, hvali Tino. Sploh je ne more prehaliti! In vrhunec ironije: Tinino pridnost pripisuje dobri vzgoji. „Vzgojiteljica je najboljša žena in najbolj skrbna mati. Najbolj idealna.“ je ondan rekla teta, me potrkala po rami in dodala: „Matija, ti si že kot otrok vselej pravo zadel! Ko si se ženil, pa si imel najbolj srečno roko: poročil si vzgojiteljico!“ Hotel sem jo popraviti „poročil sem Ano“, pa mi ni pustila do besede. „Samo Tinco pogledj!“ je gnala svoje. „Bolje vzgojenega otroka si ne moreš želeti. Ja, ja, če je mati vzgojiteljica, lahko vse svoje pedagoške sposobnosti izkoristi pri lastnih otrocih.“

Ironija! Za Tino si upam trditi, da je samorastnik. O tem je prav gotovo razmišljala tudi Ana, ko je poslušala hvalo tete Johance, kajti kar naprej je zardevala. Ko sva ostala sama, je jokala. Rekla je, da je najslabša mati. Tolažil sem jo, da je čudovita žena, najbolj ljubeča in skrbna mati. Le časa nima! Je to krivda?

Preklete, le kaj mi je bilo, da sem jo takrat tolažil? Podpihovati bi jo moral in zdaj bi bila nekje v banki ali pa v kateri drugi pisarni, kjer bi delala sedem ur, ostali čas pa bi posvetila družini. Otrokom! Tina bi ostala razigrano dekletce.

Ko je bilo vse pospravljeno, sem se ponudil, da jo pospremim sobo, kot včasih, ko je bila še prav majhna. Sedel sem k njej in posteljo. Z obema rokama mi je stisnila dlan in čisto tiho je rekla:

„Moj zlati očka!“

„Naj ti povem pravljico?“ sem vprašal.

„Ni treba,“ je rekla. „Samo da si pri meni.“

Končno jo je le premagal spanec. Ugasnil sem luč in po prstih odšel iz sobe. Bil sem utrujen kot že dolgo ne. Ne zavoljo dela. Zavoljo misli, ki jih je v meni sprožila naša desetletna hči. Delo sem načrte, kako se bom pogovoril z Ano, kako jo bom prosil in č ne bo drugače, kako bom zahteval, da menja službo. Bil sem trdn prepričan, da me bo razumela: zavoljo Andreja in še posebej zavoljo Tine.

Ana se je vrnila domov zelo pozno. Že pri vratih je zastokala:

„Kot zlomljena sem. Saj ne vem, ali imam noge ali ne.“

Odšla je v kopalnico in medtem sem ji pripravil mleko z medom. Počasni je srebala osvežujočo pijačo in je najmanj desetkrat ponovila, kako sem dober in kako bi bila brez mene kot izgubljena. Jaz pa sem tuhtal, kako bi pričel tisto glede najinih otrok. Iskalo sem tehtne besede, ki naj bi brez bolečine utemeljile moj predlog in nisem poslušal njenih drobnih neumnosti, ko je nenadoma bolj zapela kot rekla:

„Ampak reci, kar hočeš; težak poklic imam, a zelo lep! Sploh ne vem, kako sem lahko kdaj pomislila, da bi se zaposlila v kakšni pisarni!“ In že mi je razlagala, kako je okrasila sobo in kako bodo malčki srečni, ko bodo v ponedeljek prestopili prag otroškega vrta. Seveda pri tem ni pozabila omeniti, kar sem že pričakoval:

„Le premajhna sem bila, da bi lahko obesila okraske pod stro pom. To mi boš ti pomagal, kajne? Jutri, ko bo prišla teta Johanca, da bo pri Drejčku in Tini.“

„In kako bova dedka Mraza pripravila doma?“ sem končno našel možnost, da sem vskočil v njeno razlago.

Ni se zmedla. Oči so ji zazarele, ko je skrivnostno rekla:

„Brez skrbi! Tudi to imam že v mislih, čeprav vse še ni do kraja izpeljano. A zagotavljam ti, to bo veliko presenečenje! Otroka bosta srečna. Posebno Tina! Zanj bom pripravila nekaj izrednega...“

Gledal sem njene otroško sijoče oči, čeprav vrte od utrje nosti, in nisem rekel nič. Le kaj naj bi rekel? Taka je in tako kakršna je, imam rad. Nič več ne razmišljam o tem, da bi zapustil svoj poklic. Vzgojiteljica je in vzgojiteljica bo tudi ostala. Povsod drugod bi bila nesrečna. Tega zares nočem. Samo to želim, da bi bolj cenili in bolj upoštevali njen poklic. Da bi v vzgojiteljicami ravnali tako, kot so v pestrnam v času Bevkovih povesti. Da bi njih zares videli vzgojiteljice in učiteljice, ki polagajo temelje temu, kar naša družba šteje pod vzgojo in izobrazbo. Če bo to doseženo, potem, kdo ve, bo morda tudi moja Tina nekoč vzgojiteljica.

MARTA GROM

RADIO IN ŠOLA

V radijski šoli za srednjo stopnjo bo 9. in 10. decembra na sporedu oddaja, namenjena učencem, ki trdijo, da so se učili, ne pa naučili. V oddaji se bomo ustavili ob nekaterih sestavinah uspešnih učnih metod. Oddaja, ki jo je napisala Ela Peroci, bo dala dovolj možnosti za pogovor v razredu. Pogovor lahko usmerjate tako, da boste spoznali, kako se učenci učijo, lahko pa jim pomagata še z nasvetom. Da si boste lažje predstavljali, kakšna bo oddaja, smo izbrali iz nje kratek odlomek:

MOJCA: Povejte mi, prosim, kako naj se učim? Učenje se mi vedno raztegne neznansko daleč, skoraj do noči, pa še nič prida ni.

GLAS IZ RAZREDA: Kdo si? Od kod se oglashaš?

MOJCA: Tista Mojca sem, ki ste me prej slišali, kako se učim in jaz sem slišala vas, ko ste rekli: kdor se tako uči, se sploh ne uči.

Vprašam vas, kako naj se učim?

UČITELJ: Preberi nam še enkrat odstavek o narodnostnih skupnostih, ki si se ga prej učila.

MOJCA (bere): Večina Slovencev živi danes v Jugoslaviji. Manjši del pa je ostal še zunaj meja. Pravimo, da imamo v Italiji, Avstriji in na Madžarskem samonikle narodnostne skupnosti...

UČITELJ: Dovolj, Mojca. Povej, ko se učiš, ali bereš to vedno na glas?

MOJCA: Vedno.

UČITELJ: In tako poslušaj samo sebe.

GLAS IZ RAZREDA: In nič ne misliš.

MOJCA: Oja, mislim. Berem na glas in mislim, kdaj bo tega konec, ker je tako pust. In mislim, kako bi prav zdaj lahko šla k prijateljici, ki ji imam toliko povedati. In prav-

zaprav sploh ne slišim, kaj berem. Slišim, kako se zunaj igrajo otroci.

(SMEH V RAZREDU)

MOJCA: Zakaj se mi smejite?

GLAS IZ RAZREDA: Saj se ne smejimo samo tebi. Tudi sebi se smejimo. Z vsemi je tako, ko je pa včasih vse to tako pust.

UČITELJ: Kako ste rekli? Pusto? Lepa reč! Boste rekli, da je tudi tale naš pogovor pust?

GLAS IZ RAZREDA: Ne ravno pust, ampak nekaj drugega.

UČITELJ: Aha, si hotel reči: precej abstrakten?

MOJCA: Kaj je to abstrakten?

UČITELJ: Ta beseda je tujka. Tu imamo slovarček tujk. Tonček, poišči besedo v slovarčku in nam preberi razlago.

TONČEK (IŠČE): ... A ... ab ... ab ... abstrakten.

(IN PREBERE): odmišljen, pojmoven, samo z mislijo dojemljiv.

UČITELJ: Torej — samo z mislijo dojemljiv. Takšen je naš današnji pogovor. Tudi učenje je miselno delo in je res lahko pošteno utrudljivo. Prosim — hitro spet malo glasbe za odmor tančno.

GLASBA (LAHKOTNA)

MOJCA: Navet ti se dolgujem: Najprej se nauči prebrati učno snov po tiho in premisli, če si vse, kar si prebrala, razumela. Pri najmanjši besedi, ki ti ni jasna, se ustavi, pogled v zvezek, če si niste o tem v šoli kaj zapisali. Poglej še na prejšnje strani knjige, mogoče jo najdeš že tam. Tako si boš mogoče lahko sama pojasnila pomen besede ali vsega stavka. Sier koga

GLAS IZ RAZREDA: Jaz bom tudi pogledal. Pogledal bom, kakšna je madžarska zastava. Saj sem že vedel, pa sem spet pozabil. Zamenjajem jo z italijansko, ker imata obedve zeleno, belo in rdečo barvo, le razporejene so drugače. In še nekaj je na zastavi in to moram pogledati.

II. GLAS: Madžarska zastava ima v sredi grb z rdečo zvezdo.

MOJCA: In kakšno zastavo ima Avstrija?

I. GLAS IZ RAZREDA: Joj, tudi to bom moral pogledati. Ne spomnim se.

II. GLAS: Rdečo-belo-rdečo.

UČITELJ: Dobro, to so zastave. A kje je še vse drugo? Kaj vemo o sosednjih državah in njihovih narodih? Kaj vemo

(Foto: France Modic)

vprašaj. Predvsem v šoli lahko drugi dan vprašas, le pozabiti ne smeš na tisto besedo ali stavke. Zato si ga zapiši v beležko.

GLAS IZ RAZREDA: Mojca, si prejšnji stavek razumela?

MOJCA: Sem. Razumela sem. Samo nekaj bi najbrž morala pogledati na zemljevid. Ne vem dobro, kje leži Madžarska. Ne predstavljam si prav natančno.

o življenju naših narodnostnih skupnosti v sosednjih državah? Kakšne pravice bi morale imeti narodnostne skupnosti v sklopu druge države itd. Malo bomo preleteli snov, ki smo se je o teh deželah že učili, malo pa lahko pogledamo še naprej. In različne vesti v časopisih, po radiu in na televiziji nam lahko marsikaj odkrijejo.

DEKLISKI GLAS: Pogledala bom v sestrično knjigo, mogoče

bom našla tam kaj več kot v svoji.

MOJCA: Velikokrat je kaj takega tudi v Pionirju in Pionirskem listu. Ampak, koliko dela bomo imeli potem z enim samim odstavkom v knjigi ali pa z eno samo stranjo v zvezku!

JANEZ: V začetku bo že veliko dela. Pozneje bomo vedno več vedeli in vedno bolj bomo tudi razumeli, kako malo vemo!

GLAS IZ RAZREDA: Lepa reč!

NEKATERI SE ZASMEJJO...

UČITELJ: Tudi jaz spoznavam v tem pogovoru z vami, kako malo vemo o vas. Ze veliko prej bi se morali takole pogovarjati in v prihodnje se bomo še večkrat. Današnji pogovor pa smo lepo speljali do tja, kjer se prične preverjanje našega na novo pridobljenega znanja in obenem preverjanje prejšnjega znanja ali pa tudi pozabljenega znanja. Skratka: preverjanje našega znanja o kaki stvari.

MOJCA: Kaj je to? Nič ne razumem.

UČITELJ: Vse popoldne se učimo, beremo, ponavljamo in mislimo, da končno vse vemo in razumemo. V resnici pa marsičesa še nismo osvojili. Za uspešno učenje je premalo

samo branje in ponavljanje. Svoje znanje moramo preveriti.

MOJCA: Kako?

UČITELJ: Zaprimo zvezek in knjigo in preletimo v mislih še enkrat vsot snov. Potem spet pogledamo v knjigo, če nismo česa vendarle pozabili. Nekateri stvari poskusimo tudi poglasno povedati, zato da nam beseda stee. Seveda ne mislim tu učenja na pamet. Od takšnega znanja, ko zdrdraš kako snov iz knjige dobesedno, nimaš veliko koristi. Tako si le podoben mlincu za besede. Snov moramo razumeti, vedeti moramo, kaj govorimo. Potem bo vseeno, kako bo zastavljeno vprašanje. Če se bomo učili tako, kot smo danes to v mislih in v pogovoru razvijali, bomo lahko na vprašanje odgovorili tudi več in širše, kot imamo zapisano v zvezku in v knjigi.

JANEZ: Potem se bomo pri šolskem spraševanju še drug od drugega časa naučili.

UČITELJ: In tudi učitelj se lahko tako nauči še česa od svojih šolarjev.

MOJCA: V moji glavi se počasi nekaj odpira.

GLASOVI: ... v moji tudi — v moji tudi — kar učiti bi se šel...

Odrasli tako, kako pa mi

6. decembra 1975 ob 14. uri — II. pr.

V predpuberteti in puberteti nastane kriza v odnosih med otroki ali mladostniki in odraslimi. Otroci, ki pravzaprav niso več otroci, ampak postajajo odrasli, občutijo močno težnjo po samostojnosti in se začno pogosteje upirati željam, hotenjem, zapovedim in zahtevam odraslih. Splošno razširjena in tradicionalna metoda avtokratskega vzgajanja ali usmerjanja otrok s pomočjo ukazov, zahtev, prepovedi, ki jih postavi odrasli, otrok pa se jim mora poslušno

podrediti, če noče biti kaznovan, začne v tem času izgubljati svojo učinkovitost. Mladostnik ne žene k značilnemu načinu vedenja le povečana težnja po samostojnosti, pač pa se hkrati začneja čutiti bolj enakga odraslim in bolj sposobnega, da ravna po svoje, neodvisno od odraslih in samostojno.

O tej problematiki bodo razpravljali naši mladi sogovorniki v oddaji Odrasli tako, kako pa mi?

ARMADA SMO VSI

Odpri pot do družbe

V navadi je že, da pred koncem leta spregovorimo o uspešnih preteklih obdobjih; ga ocenimo, se veselimo storjenega, hkrati pa iščemo skupni imenovalec za nadaljnje delo. Pri tem imamo v mislih naše osebne ali skupne uspehe, pa tudi uspehe širše družbene skupnosti, v kateri odseva mnogostranost našega dela, ki je v vsakdanosti vse prevečkrat videti ozko in enostransko.

Prav zato smo se odločili, da spregovorimo o notranji podobi — vsebini univerzitetnega študija splošne ljudske obrambe, vpeljanega z novim študijskim letom 1975/76 na fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani.

O tej, za slovensko in našo širšo družbeno skupnost tako pomembni novosti, smo že pisali v naši rubriki. To je bil predvsem zapis o odpiranju katedre, sedaj pa želimo poudariti nekatere vsebinske razsežnosti študija, predvsem glede na nadaljnje podružbljanje obrambnih priprav na področju vzgoje in izobraževanja kadrov, ki se bodo usposabljali za delo na tem področju dela in življenja naše družbe.

NIČ VEČ LOČNIC

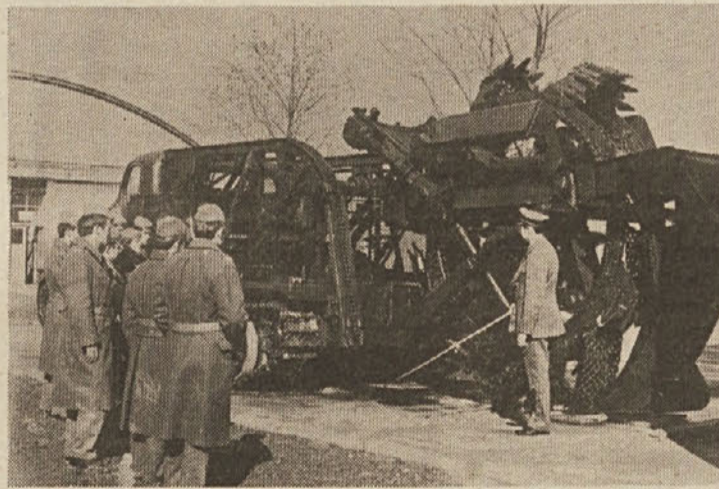
Ko dr. Anton Kebabler, predstojnik nove katedre na omenjeni fakulteti, govori o pomenu nove študijske usmeritve (Delo, 18. 10. 75, Naša obramba, november 1975.), po-

udarja prav to, da nova študijska usmeritev briše črto ločnico med civilnimi in vojaškimi visokošolskimi ustanovami; da omogoča vojaškim šolam nadaljnje „odpiranje“ do družbe, univerzi in fakultetam pa izpolnjevanje nalog, zastavljenih s konceptom splošnega ljudskega odpora. Zakaj?

Takoj je treba poudariti, da se omenjena ločnica ni kazala v uniformiranosti vojaških študentov niti v svojevrstnem načinu življenja in dela med študijem kot tudi ne v tem, da so zbrani v šolskih ustanovah, ki so največkrat zunaj njihove ožje domovine (ne samo za Slovene!).

Menimo, da se je ločnica kazala predvsem v vsebini njihovega študija, ki jih ni usposabljala samo za poveljevanje in vodenje enot in ustanov obojnih sil, temveč jim je omogočal, da postanejo „monopolisti“ na vrsto družbenopolitičnih in vojaškopoličnih vsebin in spoznanj, do katerih se civilni študentje na svojih fakultetah niso mogli dokopati. Niso pa bile te vsebine „predvidene“ za njihov študijski profil, za prihodnje delo, „niso jim bile potrebne“!

Toda tudi ta resnica ni popolna: s predvojaško vzgojo so si sicer pridobili nekaj znanja, sedaj ko je koncept splošne ljudske obrambe vnesel tudi v področje obrambnega usposabljanja mladih korenite

(Foto: S. Krševan)

spremembe, pa si ga bodo pridobili veliko več. Toda vseeno: šele z uvajanjem nove študijske usmeritve lahko mladinec-študent uresniči svojo željo po

praktičnem in teoretičnem uveljavljanju na področju obrambnih priprav, ne da bi moral zato obleči suknjo častnika ali mlajšega častnika naše armade.

(Foto: F. Modic)

Še bolj določno: med študijem na novi univerzitetni usmeritvi bo moral študent obvladati vrsto vojaško-družboslovnih, teoretičnih in izvedenskih predmetov, kot so: teorija o vojni, doktrina in sistem SLO, priprave in vodenje SLO, pravni sistem SLO, vojaška zgodovina in zemljepisje, sodobna konvencionalna bojna sredstva, nuklearna, kemična in biološka obramba, vojaška elektronika, civilna zaščita in še marsikaj drugega.

MOŽNOSTI USMERITVE MED ŠTUDIJE

Poudarjamo: študij na novi usmeritvi ne bo lahek, ampak zelo intelektualno in telesno zahteven. Študentje bodo morali poleg študija treh temeljnih skupin predmetov v 8. semestru stažirati v enotah JLA, telesno vzgojo bodo pa imeli vsa štiri leta študija.

Kako široko je zastavljen študij vseljidske obrambe, kaže tudi to, da se prvi letnik študija ne razlikuje od skupnega prvega letnika na FSPN, vojaški predmeti pa bodo močno zastopani šele v drugem in tretjem letniku študija.

V skladu z možno notranjo usmeritvijo med študijem (za poklic predavatelja predmeta obramba in zaščita na srednjih šolah ali za delo v upravnih organih za ljudsko obrambo), študentje lahko izbirajo med skupino pedagoško-psiholoških predmetov ali predmeti o organizaciji dela in upravljanju.

Organiziran je dvopredmetni študij, kar pomeni usposabljanje diplomiranih „obrambnikov“ še za eno področje — v sedanjih pogojih za področje „samoupravljanja in temeljev marksizma“, poleg področja „obrambe in zaščite“. To pomeni, da diplomanti lahko kasneje usmerijo svojo življenjsko

pot drugam, saj si lahko po končanem študiju izberejo delo, ki ga bodo opravljali.

ŠOLANJE: RACIONALNO IN EKONOMIČNO

Diplomanti šole pridobe tudi čin rezervnega podporočnika, če uspešno opravijo svoje obveznosti pri stažiranju v enotah JLA. Pri tem se odpira še vprašanje: V čem naj bo razlika med podporočniki, ki jih izšolajo vojaške akademije, in tistimi, ki jih izšola civilna fakulteta?

Seveda: prvi je „aktivni“ in drugi „rezervni“; prvi je v uniformi in gradi vojaško kariero, drugi je v civilni službi (lahko pa preide tudi v aktivno službo). V objektivnem razlikovanju obeh profilov kadrov na področju obrambe vidimo pomembno pridobitev — njeno nadaljnje podružbljanje; delitev dela na področju šolanja in s tem smotrna uporaba denarja, namenjenega za šolanje in usposabljanje tovrstnih kadrov. Spomnimo se: prav zato, ker so bili aktivni vojaški starešine v resnici edini povsem usposobljeni za delo na področju obrambnih priprav, so tudi obojrožne sile „odstopale“ svoje kadre za delo zunaj obojroženih sil. To pa je obenem pomenilo, da je usmerjeno šolanje starešina, predviden in usposobljen za vodenje in poveljevanje enotam in ustanovam obojroženih sil v obojroženem spopadu, odtegnjen od povsem vojaškega dela. Tovrstno šolanje pa je, in vedno bo, izredno drago.

Celostno oblikovan profil kadrov za delo na civilno-obrambnem področju postaja tako ne samo družbenopolitična, ampak tudi čisto ekonomska pridobitev za našo družbo!

FRANC VRANČIČ

Kultura

Nadaljevati začeto

Ob razstavi MIR '75 v Slovenj Gradcu

„Človekova glava“ Vladimirja Veličkoviča je med številnimi grozljivimi eksponati videti prav akademska

Obiskovalcu slovenjgraške prireditve MIR 75, katere osrednja manifestacija je razstava slik, grafik, kipov in drugih tehnik, se že pred vstopom porajajo številna ugibanja o tem, kaj naj pomenijo gesla Mir 75, angažirana figuralka ipd. Evropa je preživela dve strahotni svetovni vojni in izgubila na desetine milijonov ljudi. Letos praznuje tridesetletnico konca druge svetovne vojne, opozarja pa tudi na nekatere dosežke teh treh desetletij. Še posebno svečano in veličastno praznujejo to obletnico tisti narodi, ki so izšli iz te velike preizkušnje prerajeni z novimi medčloveškimi odnosi.

Ni čudno, da se je prav na tem lepem kosu slovenske zemlje rodila zamisel o mednarodni kulturni in umetniški akciji, ki naj poveže v skupni nastop predstavnike svobodnih in za svobodo se bojujočih narodov sveta. Priserčna Mislinjska dolina, posuta s spomeniki preteklosti, si je zagotovila pomembno mesto v našem gospodarstvu in v kulturi.

80.000 občanov, združenih v kulturno akcijo, doživlja svoj veliki praznik: prireditve, ki si jo ogleda približno 200.000 obiskovalcev iz domovine in tujine. Zaradi občudovanja kulturne zavzetosti domačinov so nizozemski grafiki obljubili vsaki družini teh krajev izvirno grafiko. Polovica del je že prišla, polovica jih je na poti. K slovensnemu odprtu razstavo so bili vabljeni vsi občani. Vsa dolina živi za svojo prireditev, ki daje kraju svojevrsten pečat. Tudi okolica se v teh mesecih zgrne v eno samo hotenje, ujeti trenutek sedanosti, biti dobro obveščen in izravnati tisti primanjkljaj, ki ga na nek način vsiljuje geografska lega in odmaknjenost od središča. Vse to je več kot doseženo. Prav je, da to poudarimo. Vsakdo, s katerim se pomenkujete, je ponosen na dosedanje delo in živo razgrinja nove načrte, med katerimi zasluži prvo mesto Spominski park, za katerega imajo že številne nove umetnine.

Tako smo se bežno pomudili ob organizacijski zasnovi te kulturne akcije. Osvetlilimo sedaj še drugo vprašanje: tematske okvirne umetniške razstave.

optimistične slike nisem videl. Njegov sošolec, ki ima govorno napako, ni zmožek povedati ničesar, pretresljivo pa je bilo njegovo pisanje: Sam pesimizem, vse je pesimistično, tako pesimistično.

Tretji učenec je obsodil nekatera dela (v mislih je imel predvsem tista, razstavljena v veži in pritlični dvorani) z besedami: Meni se zdi gnusna. To ne more biti umetnost.

Četrti je kanibalsko pojedino (na belem pogrinjku leži živordeče golo moško telo, vse je pripravljeno za pojedino, šest krožnikov z vilicami in noži na vsaki strani) opisal takole: Človek uživa danes samo konzerve. Umetnik je hotel prikazati, kako smo danes vsi ena sama konzerva. Nič ni več naravnega, vračamo se k žrtju ljudi. V prenesenem pomenu se to v resnici dogaja itd. Preveč, da bi naštevati najrazličnejše pripombe.

Peti se je spotalnil ob Tunuzijcih, ki goli, s poudarjenimi spolovili tekajo za divjim praščem... Kar je preveč, je preveč. Obrne se. Za dvema nagcema ugledaš bakanalije razkrečenih nog, nabreklih trebušov, orgije, v naravni velikosti naslikane na kulisno platno in pripete ob lesene stranice osrednjega stopnišča. Torej je aranžma namerno poudaril to dvojno iztirjenost.

Sele ko pogledaš napise ob slikah, spoznaš, da je ta Panoptikum pripravila skupina jugoslovanskih umetnikov hiperrealistov.

UVOD, KI ZMEDE

Naševanje pa vendarle še ni končano. V preddverju so na vrvicah za perilo obešene rjuhe in porisane s portreti. In dalje: Na improviziranem sprehajališču je na vsaki strani steze nekaj v kolenu odsekanih nog iz sive plastične mase (sprehod ni kaj navdušil). In takoj zraven:

Starec, odlit iz voska kot vse omenjene prikazni človeka našega časa, v značilni sladkobni rožnati barvi, prosojen, z vso ostudnostjo nezakritega siromaštva in mlahavih mišic, nemo hiti nekam, kot bi ušel s secirne mize...

Korak dalje. Razkrečena ženska, poenostavljena plastika, vse od ličnih kosti je oblečena v tesno prilegajoči se polivinil. Pod nalepljenim oblačilom so potencirano seksualno prikazani deli telesa, viseče na brekle prsi s štrlečimi bradavicami nizdol kot edinim detajlom poleg izbuljenih oči, ki zro predse v obliki podolgovatih valjev. In tako naprej.

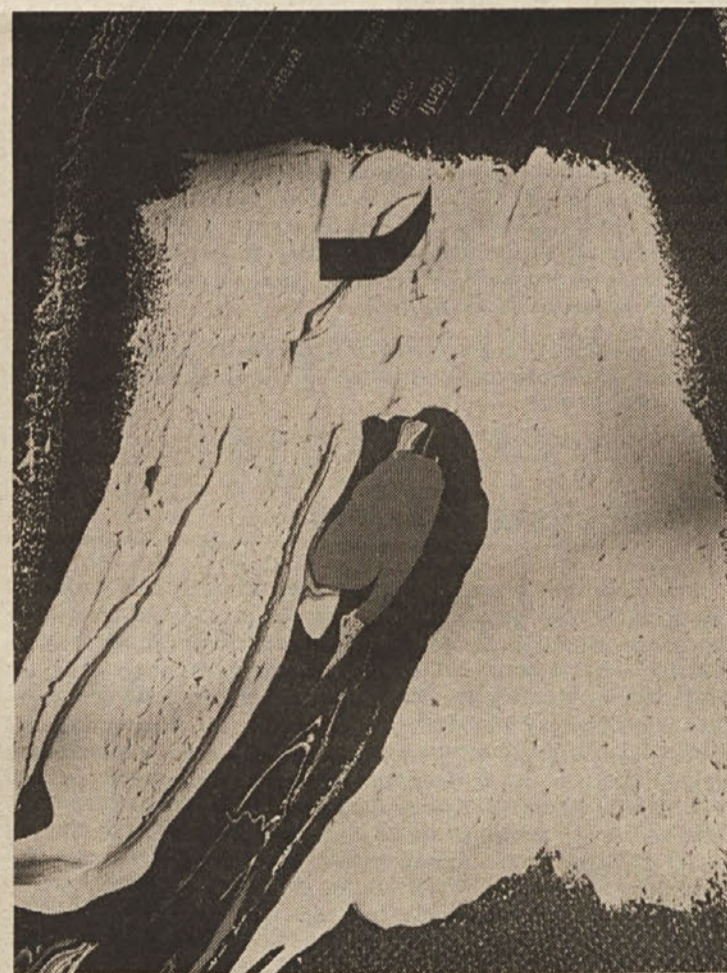
Tudi odraslega bi ta Uvod v angažiranost zmedel. Zato ni čudno, da so mladi začutili ob tem odpor do take interpretacije tistega, kar je zanje doslej veljalo kot umetnost in humanost.

Resda bi lahko rekli: ne sodi dneva pred nočjo, toda tudi po tem nam ni povsem prizaneseno. V gornji dvorani sedijo španski fašisti ob pojedini. Nosači, ki so kar kopija Brueghelovih strežnikov z njegove Vesele, nosijo na širokem nosilu prašičjo glavo in odsekano glavo ubogega črnca. Tako nam slika prikazuje njihovo današnje pojedino.

Kar oddahne se ob ogledu Človekove glave Vladimirja Veličkoviča, ki prikazuje iznakaženost secirane glave z nštevilnimi podvezanimi in prepiranimi žilami. Ob prejšnjih je videti ta slika še kar akademska.

Potovanje v tovrstno angažiranost nadaljujejo v urejenih okvirih obešene lepljenke starih škarpov — po dve v enem okviru — in naprej kar cela serija. Ne bi nakazovali asociacij in vloge čevljev na steni...

IGOR PLEŠKO

Ob razstavi Društva likovnih umetnikov Slovenije je izšel bogat katalog, plakat in vabilo. Celotno grafično podobo je izdelal akademski slikar Hari Drausbahar

Pestra bera likovnih del

V Moderni galeriji so 27. novembra v prisotnosti številnih obiskovalcev odprli razstavo del slovenskih likovnih umetnikov. Razstava, ki jo prireja Društvo likovnih umetnikov, je letos posvečena 30. obletnici osvoboditve. Odprtja se je udeležil tudi predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je hkrati pokrovitelj razstave. Y počastitev jubileja so ob razstavi izdali tudi lep katalog.

Gledalcem se je predstavilo 160 članov Društva likovnih umetnikov: 108 slikarjev, 34 kiparjev in 18 grafikov.

Razstavo je odprla predsednica Društva likovnih umetnikov akademska slikarka Melita Vovk-Stihova, ki je v svoji uvodni besedi poudarila pomen žive vezi med ustvarjalci in gledalci. Temeljna nota razstave je želja likovnih umetnikov: približati likovno umetnost množicam in s tem obogatiti njen delovni vsakdan. Želeli bi tesneje sodelovati z delovnimi organizacijami in delovnimi ljudmi nasploh, saj je le tem umetnost namenjena.

Razstavo Društva likovnih umetnikov Slovenije, ki je bogata in raznolika bera izbranih del, si lahko ogledate do 14. decembra.

AKTUALNO O DANAŠNJI UMETNOSTI

Zatopljenost

Slika belgijskega grafika nam nazorno kaže realistično kompozicijo. Na črno-beli kontrastno zasnovani ploskvi vidimo tri figure: staro ženo, mlado žensko in mlajšega moškega.

Torej trikot? Ne. Gre le za dve osebi, pravzaprav za eno samo. Starca se spominja svoje mladosti.

„SPOMIN NA PRETEKLOST“, 1974, Rooms Veerle (1947 Belgija)

Belgijski grafik ROOMS VEERLE je s svojo grafiko povedal, kar smo napisali. Kako pa je to prikazal v optični podobi? Črno oblečena starca na belem ozadju, desno od nje mlado dekle, za njo pa tunel, ki prehaja v vedno svetlejšo tone. Tam je odprtina najmanjša. Nad dekletovo glavo so razvrščene hruške. Prva stoji na njeni glavi, prav tako velika. Nagnita je. Desno od dekleta je mlad mož; v rokah drži šopek. Prišel je na sestanek.

„Zaročenec. Usoda mi je namenila prepovedan sad. Toda bil je nagnit. Kakšna prevara! Zato sem ostala sama. Mož mi je mlad umrl. Svetloba se je spremenila v mrak in me odela v črnino. Toda nihče mi ne more vzeti spominov. Tako blizu so in tako svetli. Zakaj človeka vedno nekaj preganja in muči? Kot dozorelo sadje odpada, tudi misli odpadejo. Vsemu je zapisan propad.“

Kje je svetloba, mir in zadoščenje? Mar je nenehno iskanje res tolažba za neutrušena hrepenenja mladosti?

Kako lepo je bilo, ko je polna pričakovanj pogledovala skozi okno, dokler ni na cestnem tlaku zagledala postave svojega oboževalca. Kje so tisti časi?

Kje je tista nestrpnost in zaljubljenost, nezavedna in zavedna naivnost, ki je tako lepa, obenem pa varljiva? Človek se nenehno vara z iluzijami, dokler jih ne prekrije starost s sivino neizvedljivosti.

Kje si, dragi? Zakaj si odšel iz mojega življenja? Spomini, tako lepi in kruti hkrati.

Starka živi sedaj v mestu, spominja se svojih dekliških let. Bila je polna pričakovanj, zrela za življenje. Toliko obetanj, toda vse je postalo nično. Ostala je sama — to ve in pritaženo ihti. Sama. Toda svoj življenjski boj spoštuje. O tem priča umirjeni izraz njenega obraza. Spoštuje tudi svoje dolgo življenje.

In kaj ji je ostalo?

Samo spomini.

„Tako sama vendarle nisem. Z menoj so spomini: spomini name. Res samo to? Ali sem pomenila kaj tudi drugim?“

Mar ni tisti drugi, na pločniku stoječi mož zaljubljenec v mojo ničevost, moj ljubi, ki sem ga nekdaj sprejemala?

Ogrlici na dekletovem vratu sta nenavadni. Pričata o razposajenki, toda ta ima na levi roki prstan. Poročni prstan. Kje je zdaj mož?

„Bil je dober z menoj. Kdo mi more sedaj pomagati? Betezna sem. Pripadam staremu svetu, sodim k stari rečem, k stari arhitekturi. Spomini pa še vedno živijo. Kar vroče mi postaja. Sem res tako zelo stara? Saj sem vendarle še vedno del tega mladega dekleta. Počakajte, da se umirim.“

Nisem mirna. Spomini.

Kako si želim, da bi zbežali! Toda spomini živijo. Živi mož, živi tisto dekle s poročnim prstanom. Ostajam: tista od nekdaj in danes. Kako dolgo še?

Dokler se ne pretgva vez, dokler spomini ne ugasnejo. Vse bo postalo nič. Nič pa je mir, vsaj zame.“

IGOR PLEŠKO

Nevsakdanja mojstrovina

Zdi se mi prav, da napišem tudi v našem listu nekaj stavkov o sijajnem uspehu koncerta harmonikarskega orkestra Glasbene šole Moste-Polje, ki je bil 19. novembra v dvorani Slovenske filharmonije. S koncertom so počastili 15-letnico obstoja tega orkestra. Vem, da imajo marsikje podoben ansambel, vsaj v manjšem obsegu. Prepričan sem, da so ob poslušanju moščanskega orkestra dobili poslušalci marsikatero pobudo. Izvajani program je bil zelo zahteven in kakovosten. Med drugim so zaigrali Bizetovo Arležanko in uverturo k operi Seviljski brivec, a vse tako prepričljivo, tehnično in ritmično dovršeno, da so bili poslušalci, ki so napolnili dvorano, pri vsaki skladbi prav pretreseni. Nevsakdanja mojstrovina. Da so ti mladi fantje in dekleta pravi mojstri na svojih instrumentih, potrjuje že to, da so imeli dostop na deske Slovenske filharmonije. Seveda je bila pot do cilja dolga, strma in trnova, toda pri discipliniranih članih orkestra in pri dirigentu (prof. Srečko Piškur), ki zna vlivati v srce svojo dušo in bistvenost posameznih skladb, je moč doseči tudi izjemne uspehe. Naj še omenim, da je orkester že več let gost puljskega festivala „Puljski susret“. Prav letos je prejel nagrado „Roženica“.

ERNEST ŠVARA

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Narava v gorskem svetu

Planinska založba Slovenije je natisnila Naravo v gorskem svetu kot skupinsko delo, namenjeno širokemu krogu bralcev, zlasti pa ljubiteljem gorskega sveta in narave. Sestavke so prispevali: Jernej Pavšič za geologijo, Nada Praprotnik, Tomaž Petauer in Peter Skoberne za botaniko, Janez Gregori za zoologijo ter Marko Selan za varstvo narave. Celotna knjiga pa želi s poljudnoznanstveno vsebino in z dojemljivim načinom podajanja približati bralcu tisto okolje, katerega del je človek sam, posebno glede na gorsko naravo. Ekološko vprašanje, ki terja vse bolj jasnih dogovorov, predvsem pa dejanj, tudi pri nas ne more biti zanemarjeno. „Narava v gorskem svetu“ želi poljudno poučevati o naravi (v širšem pomenu besede), jo približati, pa tudi opozoriti na to, kako pomembno je varstvo naravnega okolja. Škoda, da knjižnica ne premore risb ali fotografij.

Vojan Rus

Izvori in temelji neuvrščenosti

Cankarjeva založba je izdala v zbirki Misel in čas tehtno delo *Vojana Rusa Izvori in temelji neuvrščenosti*. Pojem politike neuvrščenosti, aktivne koeksistence je v sedanjem trenutku bolj odločujočega pomena za svet kot v času nastajanja tega gibanja, kjer ima Jugoslavija bogat delež. Čeprav gre za marsikaj znanega, pa je vsebina temeljev neuvrščenosti v studijsko obliki omogočila zbrano in strnjeno gradivo in misli na temelju marksistične analize današnjega sveta v protislovjih in pojavih družbenih, gospodarskih, političnih ter socialnih pretresov. V poglavju Neuvrščenost in svet obsežno prikazuje neuvrščenost in preobrazbene svojosti človeštva v geopolitičnem, gospodarskem in družbenem merilu. Obdobje Bandunga odkriva Izvore koeksistence — neuvrščenosti. Pri poglavju o Družbenih temeljih neuvrščenosti se je avtor posebej potrudil z razglabljanjem o neuspehu tujih družbenih modelov ter pri primarnem pomenu upoštevanja samobitnosti v odločanju. Narodna gibanja šteje za subjekt neuvrščenosti. Poglavje sklepa z obsežnim prikazom socialistične usmeritve dežel v razvoju ter mesta le-teh v svetovni preobrazbi. Knjigo je opremil Jože Brumen.

Tone Svetina

Stena

Kot bistvo lahko navedem besede iz uvoda: „Ta roman posvečam velikemu slovenskemu alpinistu, gorskemu vodniku in reševalcu Jožu COPU in njegovim prijateljem.“

Naše planine — kot so jih videli avstrijski Nemci, naš triglavske župnik Jakob Aljaž, v slovenstvo in planine zagnani Klement Jug, „Skalasi“ in mladi slovenski alpinisti, ko so začeli osvajati stene: To ni le roman enega naših osrednjih gomikov; je tudi roman naših planin; odsev njihovih vabljenih in često pogubljenih lepote; zgodba naporov, tovarištva in samotne sreče.

Tudi življenje in trpljenje naše domovine je vpleteno v življenje Joža Čopa — ali bolje: njegovo je vpleteno v boj naše domovine za svobodo. Nič ne ni mogel mimo; odločil se je za ali proti. Joža se je odločil za. Smrti ga je rešilo srečno naključje. Kot tolikokrat v planinah.

Da, v knjigi STENA je opisano tudi srečanje s smrtjo. Večkratno srečanje — v dolini in sredi sten, ki vedno speet pobirajo svoje. Opisani so trenutki — ali ure — pred smrtjo, ko človek razpet sredi stene kot sredi neskončne in neizprosne večnosti pregleduje sebe in soljudi, svoja in naša početja. In jih opredeljuje. Prizori srečevanja s smrtjo so moč Svetinovih del. Čutimo, kako pisec do dna pozna ta občutja.

Za mladega bralca ima knjiga posebno dragocenost: spoznava ga z bojem — in s srečo po zmagi. Danes smo vse preveč vajeni govoriti in živeti samo za užitek. Čudimo se, če niso tolikšni, kot si jih želimo. Človek pa nosi globino sreče v svojem lastnem trudu, v svojem boju in čustvih.

N. MAURER

Matej Bor

Daljave

Roman Mateja Bora Daljave prihaja med nas že drugič, tokrat kot tretja knjiga Izbranega dela. Pokojni Mitja Mejak, ki je zapisal spremno besedo k prvi izdaji Daljav, je štel roman kot izjemen pojav v Borovi ustvarjalnosti; izjemen, ker gre za edino daljše prozno besedilo književnika, ki ga poznamo predvsem kot pesnika, pripisuje pa mu tudi izjemnost v jasni, razsežni izpovedi proznega besedila. Vsebina Daljav govori na epski način o času NOB. Avtor ni povsem izrazil možnosti za globljo analizo človeških usod in psiholoških vzgibov, vendar je dal pripovedi svojevrstno gibkost v prvinah, ki jih sicer kar ne najdemo pri tovrstnem obravnavanju: poetična razpoloženja se navezujejo z naracijo, fantazija ni nekaj nenaravnega, sproščenost doživljanja povezuje trdo, realno z vizionarnim. Pisatelj se je odmaknil od akcijske dinamike, jo upošteval le, kjer je bilo potrebno, večjega pomena mu je etična pristnost in idejna jasnost. Premišljanje oseb pa zavede pisatelja, da se oddalji od osnov romanopisne kompozicije in tehnike, lahko bi rekli logične notranje zgradbe. Kljub temu pa ne bi mogli reči, da so Daljave moralistični roman. M. Mejak je ugotovil, da je bil Borov roman v času izida v okviru partizanske tematike izjemen pojav, ki prinaša v tej prozi tudi slogovne in kompozicijske novosti, pa tudi kasnejši čas ni mogel Daljavam ovreči pomena tega pisateljskega prikazovanja. Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi, opremil pa jo je arhitekt Branko Simčič.

Slovinci v Italiji po drugi svetovni vojni

Zajetna knjiga Slovinci v Italiji po drugi svetovni vojni zbujajo pozornost tako po specifični in studijsko vsebini, kot tudi zaradi izredno uspele knjižne oblike, videza. Knjiga je skupinsko delo

strokovnjakov, kjer gre za zbornik razprav, studij in esejev, ki osvetljujejo položaj naših rojakov v Italiji po končani vojni. Med sodelavci zbornika so: Lavo Čermelj, Drago Druškovič, Bogo Grafenauer, Ančka Jager-Hočvar, Janko Jeri, Vladimir Klemenčič, Gorazd Kušej, Vasilij Melik, Ivo Murko, Svetozar Polič, Boris Race, Karel Šiško, Fran Zwitter. Zbornik je uredil Janko Jeri. Od takega zbornika seveda ne moremo pričakovati monografske „dokončnosti“ okoli tovrstnih problemov, nesporno pa je vrednost zborniškega gradiva prav v tem, da s študijsko poglobljenostjo prinaša tehtno gradivo, zlasti iz novejšega razdobja. Tu najdemo tudi dosti fotografških podatkov, ki so nepogrešljivi. Knjiga Slovinci v Italiji po drugi svetovni vojni prav gotovo ni namenjena le strokovnjakom, politologom, pač pa tudi širši javnosti, vendar ne le slovenski, ampak tudi tuji. Zato je na mestu, da se je uredništvo zbornika odločilo vsaj nekaj gradiva prevesti v angleščino. Zbornik ima tudi dovolj slikovnega gradiva, zemljevidov in statističnih shem. Za zelo lepo knjižno opremo je poskrbela Nadja Furlan. Zbornik pa je izšel v sodelovanju Cankarjeve založbe, ČZP Primorski tisk in Založništva tržaškega tiska. Ne glede na to, da je dobljen del gradiva že znan in je že bil objavljen, ne glede na to, da nekaterih vprašanj zbornik ni zajel, pa je izid Slovencev v Italiji po drugi svetovni vojni pomembno pričevanje in tudi knjižni dosežek.

Novi publikaciji pedagoškega inštituta

Na pedagoškem inštitutu je te dni izšla publikacija SAMOSTOJNO DELO UČENCEV V CELODNEVNI OSNOVNI ŠOLI avtorje Helene Novak, Danice Golli, Dore Gobec ter Janeza in Eriker Ferbar. Delo je vsebinsko razdeljeno v tri dele. Namenjeno je predvsem učiteljem in delavcem šolske svetovalne službe na osnovnih šolah.

V prvem delu je prikazan širši vpliv družbenih dejavnikov na nastajanje celodnevne osnovne šole čri nas. Podane so izkušnje, ki smo jih dobili pri uvajanju podaljšanega bivanja, prikazan pa je tudi spremenjen pomen osnovne šole v vlogi celodnevne osnovne šole.

V drugem delu je pozornost posvečena samostojnemu delu učencev pod pedagoškim vodstvom šole. Navedeni so nekateri pomembnejši pedagoški in psihološki dejavniki, ki jih moramo poznati in upoštevati, ko organiziramo samostojno delo učencev v šoli. Prikazana je razlika med vlogo učitelja pri pouku in pri samostojnem učenju. Navedene so različne oblike sodelovanja med domom in šolo.

V tretjem delu je nekaj zgledov, kako naj učitelj organizira in usmerja delo učencev med samostojnim učenjem, ne da bi pri tem rušil načelo učenčeve dejavnosti in samostojnosti.

Poleg tega bo izdal pedagoški inštitut praviloma do konca decembra tudi knjigo SPREJEM OTROK V ŠOLO IN ZACETNO SPREMLJANJE avtorja B. Jurmana. Knjiga prikazuje bralcu široko strokovno problematiko v zvezi s sprejemom otrok v osnovno šolo, način reševanja teh problemov po svetu in pri nas in prinaša tudi nekatere praktične rešitve. Namenjena je predvsem delavcem šolske svetovalne službe, ki s svojim strokovnim delom sodelujejo pri sprejemanju otrok v osnovno šolo, primerna pa je tudi za učiteljice in vzgojiteljice, ki vodijo oddelke male šole. In končno: dobrodošla bo ravnateljem osnovnih šol, ki organizirajo sprejem in delo nanovo sprejete generacije šolskih novincev.

Obe publikaciji bosta pomagali učiteljem in vzgojiteljicam pri njihovem praktičnem delu in prispevali k uresničevanju reformnih načel osnovne šole.

V. K.

Populacijska genetika

Pred nedavnim je prišlo na tržišče programirano delo Populacijska genetika. Delo je sad več tujih avtorjev, na naša kulturna tla pa sta ga presadila delavca biološkega inštituta Franc Sušnik in Brane Vesel s sodelovanjem prof. dr. inž. Franca Ločniškarja, prof. dr. Huberta Pehanija in asist. Mete Povž. Obravnava pojmov iz genetike je prenesena v svet fantastike. V prvem delu, ki ga sestavlja 32 členov, so obdelani osnovni pojmi genetike. Ta del je uporaben za učence osnovnih šol pri dodatnih dejavnostih v 8. razredu, pa tudi v 3. letniku gimnazije, kjer se biologija poučuje še po starem učnem načrtu. Po izkušnjah sodeč je možno 32 členov obdelati v eni šolski uri. Tiste dijake, ki niso osvojili načrtovane učne snovi, dodani člani vrnejo na ponovitev učne snovi, ki je dijaki še ne obvladajo. V tem delu je obdelano Hardy-Weinbergovo pravilo dedovanja v populaciji. To pravilo je natančno obdelano na več zgledih. Po obdelavi imenovane pravila so v delu obdelani še pojmi: mutacija, adaptivna vrednost, dihibridno križanje, ključni genetični premik, diferencialna migracija, naravna selekcija in geografska izolacija. Celoten program obsega 231 členov v linearni obliki. Pravilne rešitve so prekrte z rdečim pretiskom, dijak preverja svoje znanje s pomočjo rdečega filtra, ki omogoča branje pravih odgovorov. Tehnika reševanja odgovorov je zelo preprosta in priprava, zahteva pa dobro osvetlitev delovne površine.

Delo je namenjeno dijakom gimnazije, s tem da bi vsaka gimnazija kupila 36 izvodov, da bi to poglavje dijaki predelali programirano. To bo za dijake prijetna osvežitev in bo vplivala tudi na klasično učenje iz učbenika. Programirano učenje navaja na natančnost in dviga samozavest dijakov. Marsikateri dijak bo ponovno občutil zadovoljstvo, ker se je s svojimi močmi, brez učiteljeve razlage dokopal do novih spoznanj ter si s tem povrnil izgubljeno zaupanje v svoje moči.

Imenovano programirano delo priporočam vsem učiteljem biologije, saj bodo z njim teoretično znanje o programiranju preverili v praksi. To delo daje natančen vpogled v tehniko programiranja in bo rabilo kot spodbuda domačim avtorjem, da se lotijo tega težkega in nadvse koristnega dela. Programirane sekvence bomo še posebej potrebovali v celodnevni šoli. Našega učitelja je treba razbremeniti prav v tej smeri, da bo kos vsem nalogam, ki jih terja od njega današnji čas. Delo je izdala Dopolna delavska univerza v Ljubljani, kjer ga lahko tudi naročite.

A. KORENC, ped. svetovalec

Sto pesmi za otroke

Predšolski otroci ter šolarke in šolarji začetnih razredov osnovnih šol radi poslušajo in deklamirajo otroške pesmice, zato niso antologije pesmic ter literarne vrsti nikoli odveč. Takšna je tudi antologija STO PESMI ZA OTROKE. Uredil jo je Janko Glazer, ilustriral Štefan Planinc, spremno besedo o zbirki in njenem uredniku pa je napisala Alenka Glazer. Dodana so tudi ustrezna pojasnila manj znanih besed in pojmov. Antologija STO PESMI ZA OTROKE zajema skrbno izbrane otroške pesmice več kot petdesetih slovenskih avtorjev, od že pokojnih do še živčih in ustvarjalnih. Izšla je pri založbi Mladinska knjiga v petem letniku knjižne zbirke Moja knjižnica kot sedma knjiga po vrsti, namenjena zlasti otrokom drugega razreda osnovne šole, pa tudi vsem mlajšim in malce starejšim od njih. Cena: 53 din (kart.) ali 40 din (broš.).

V. T. ARHAR

Kurirčkove slikanice

Založba Borec je izdala za šolsko leto 1975/1976 štiri slikanice. Slikanica KAKO SPI VEVERICA (avtorica Neža Maurer) in slikanica NENAVIDNA TRGOVINA (avtor Franci Lakovič) zajemata vsaka po petnajst prikupnih pesmic za otroke. S črno-belimi ilustracijami je obe slikanici opremila Jelka Reichman. Tretja slikanica zajema kratko partizansko zgodbo BOSOPETEC pokojnega pisatelja Franceta Bevka, četrta pa je skrben izbor šopka kratkih pravljic z vseh koncev sveta. Izbrala in prevedla jih je dr. Kristina Brenkova. Zadnji dve slikanici sta opremljeni z živopisnimi barvnimi ilustracijami (ilustratoriki: Marjanca Jemec-Božič ter Ančka Gošnik-Godec). Slikanici z otroškimi pesmicami staneta po 12 dinarjev, BOSOPETEC 20, zbirka pravljic pa 22 dinarjev. Vse štiri slikanice (komplet) lahko kupimo za 66 dinarjev. Letošnje Kurirčkove slikanice so zelo prikladne za predšolske otroke in otroke prvih razredov osnovne šole.

V. T. ARHAR

Moj otrok, moja vsakdanja skrb

Knjiga s tem naslovom je slovenski prevod ameriške knjige „Baby book“. Za naše razmere jo je privedla dr. Dolores Pečar-Bri-novec. V njej so napotki mladim materam za celotno obdobje od spočetja otroka, med nosečnostjo, za ravnanje ob rojstvu otroka ter za njegovo nego, vzrejanje in vzgajanje do dopolnjenega 6. leta starosti. V priloženi otrokov dnevnik lahko zapiše mati vse, kar se zgodi pomembnega v otrokovem biopsihičnem razvoju do njegove vega vstopa v malo ali zaresno šolo. Knjiga, ki je prava enciklopedija znanj in praktičnih napotkov za obravnavanje otroka v predšolski dobi, je izšla že v tretji izdaji pri Državni založbi Slovenije. Uspešno jo bodo uporabljale ne samo mlade matere, marveč tudi medicinske sestre v otroških bolnišnicah ter vzgojiteljice v predšolskih vzgojnih ustanovah. Za knjigo je treba odšteti 190 dinarjev, kar pa glede na njeno bogato opremljenost s številnimi ustreznimi ilustracijami ni tako drago, kot je videti na prvi pogled.

V. T. ARHAR

Novosti Kurirčkove knjižnice

Za letošnje šolsko leto je založba Borec v Kurirčkovi knjižnici izdala tri knjige. To so: lepa partizanska povest priljubljenega mladinskega pisatelja Karla Grabeljška PETER IN NJEGOV KONJ, zbirka 17 domiselno napisanih zgodb o živalih pod skupnim naslovom ZVERINICE Z VEČNE POTI, ki jo je napisala Polonca Kovač, ter v knjižno obliko predelana televizijska lutkovna igra KLJUKEC, njen avtor je Nace Simončič, „poknjiževalec“ pa književnik Leopold Suhodolčan. Vse knjige so lepo ilustrirane. Prvo je z risbami ilustriral Aco Mavec, drugo Melita Vovk-Stihov, najlepša pa je opremljena tretja knjiga, ki ima 16 celostranskih barvnih fotografij; barvni posnetki so mojstrovina Mitje Škofa. Komplet letošnja knjižna zbirka stane 83 dinarjev, lahko pa kupimo tudi vsako knjigo posebej, pač isto, ki nam je najbolj všeč. Naročni kompleta dobe v dar še Kurirčkov koledar za leto 1976, ozaljšan barvnimi fotografijami o Kljukcu in s priložnostnimi pesmicami.

V. T. ARHAR

Vajino skupno življenje

Vstop v zakonski stan je ena pomembnejših prelomnic človekovega življenja. Da bi bila mladoporočenca na svoje nove vloge in naloge kar najbolj pripravljena, je Zveza prijateljev mladine Slovenije izdala zajetno knjigo VAJINO SKUPNO ŽIVLJENJE. Knjiga vsebuje devet poljudno napisanih poglavij, ki obravnavajo celotno problematiko družine v naši samoupravni socialistični družbi, odnosov med zakoncem in pravilne vzgoje otrok do gospodinjstva in rodbinskega prava. Posamezna poglavja so napisali naši priznani strokovnjaki pedagogi, psihologi, zdravniki, pravniki, družbenopolitični delavci ter drugi. Ustrezni verzi, ki dopolnjujejo in plemenitijo teoretično vsebino, so literarne stvaritve naših najboljših pesnikov. Knjigo bodo brezplačno prejeli vsi mladoporočenci kot darilo skupščin slovenskih občin takoj po končanem poročenem obredu na občinskem matičnem uradu.

V. T. ARHAR

Novosti strokovne knjige

1. Dr. Jovan Djordjevič: Opšta pedagogija — intelektualno vaspitanje. Beograd, Izdavačko informativni centar studenata, Balkanska 4/III. 1975.
2. Marijan Filipović-Miloš M. Jovanović: Priznavanje školske spretnosti u inostranstvu. Zagreb, Informator, Masarykova 1. 1975.
3. Milenko Misailović: Andrić i vaspitanje. Osvrt na Andrićev pri-log pedagogiji i psihologiji. Beograd, Novinska ustanova Prosvetni pregled, Čika Ljubina 18-20. 1975.
4. Istorija škola i obrazovanja kod Srba I. Beograd, Istorijski muzej Srbije, Nemanjina 24/VII. 1975.

Mladinske akcije ob tednu gozdov 1974

Zdravo naravno okolje postaja čedalje bolj sestavni del našega vsakdanjega življenja in gozd je zaradi številnih splošno koristnih funkcij vedno pomembnejši dejavnik pri ohranitvi naravnih ravnotežij v našem prostoru.

Na pobudo Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesarstva Slovenije je bila v preteklem letu organizirana akcija tedna gozdov, ki se je vključila tudi v podobne mednarodne prireditve in manifestacije.

Temeljni poudarek akcij v tednu gozdov so imele prireditve z mladino, saj je treba mlade čim bolj vzgajati v ljubezni do gozda, do narave ter jih poučiti, kaj pomeni gozd za naš življenjski prostor, kako ga je treba varovati, negovati in smotno izkoriščati. Program mladinskih akcij je obsegal raznovrstne prireditve. Tu navajamo le najpomembnejše.

MLADINA PRI POGOZDOVANJU GOLICAČ

Pogozdovanja, pri katerih sodeluje šolska mladina, so že tradicionalna. Že več let zapovrstjo spodbuja poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij predvsem gozdnogospodarske organizacije, da v skladu s krajevnimi razmerami organizirajo take prireditve. Pogozdovno delo budi v mladini veselje do ustvarjanja, krepi zaupanje v lastne sposobnosti ter utrjuje kolektivno uveljavljanje.

V minulem letu so bile najštevilnejše mladinske pogozdovne akcije na območjih gozdnih gospodarstev Tolmin, Matibor, Novo mesto in Slovenj Gradec.

Na Tolminskem je mladina iz 35 osnovnih in srednjih šol posadila 95.000 sadik, kar pomeni 30 ha novega gozda; sodelovalo je 1.850 učencev, 40 šolnikov in 52 gozdarjev.

Na mariborskem območju se je pogozdovanja udeležila mladina 17 šol, in sicer: Lovrenc, Ruše, Limbuš, Smolnik, gimnazija Maribor, Gaj, Kungota, Gorisnica, Majšperk, Turnišče, Podvelka, Remšnik, Makole, Poljčane, Smartno, Slovenska Bistrica, Črešnjevci; skupaj 1.467 učencev, 50 prosvetnih delavcev in 54 gozdarskih strokovnjakov. Posadili so 91.860 sadik. Pri pogozdovanju so prizadevno sodelovali tudi grančarji obmejne karavle Jur. vrh. Poleg pogozdovanja so učenci opravili tudi negovalna in varstvena dela v dva hektara velikem nasadu, ki so ga že pred leti uredili šolarji sami.

Na območju GG Novo mesto je šolska mladina, poleg vsakoletnih pogozdovanj, sodelovala tudi pri delih v gozdnih drevesnicah in pri negi že pred leti osnovanih mladinskih nasadov.

POUČNA PREDAVANJA O GOZDU, FILMI IN RAZPRAVE

Uspešna oblika pri vzgoji mladine so številna predavanja z barvnimi diapozitivi o pomenu gozda, o pridelnih, ki jih gozd daje, o nevarnostih, ki mu pretijo itd. Posebno prizadevnost so pokazali biološki in gozdarski krožki na šolah v Kočevju in na slovenjgraškem območju. Poleg diapozitivov so na mnogih šolah predvajali razne ozkostranske filme, npr. film Poklici v gozdarstvu, ki ga je posnela izobraževalna skupnost za gozdarstvo.

Na GG Postojna so na barvni filmski trak hkrati posneli „divje“ odlaganje smeti in odpadkov v gozdovih v okolici Postojne ter urejeno, skrbno vzdrževano okolje okrog nekaterih gozdarskih naselij, kot sta Mašun in Gumance. Film s komentarjem je bil predvajan v raznih krajih.

Razstavo fotografij z gozdarsko tematiko so organizirali v Trnovem in na Lokvah. Na Ko-

čevskem so priredili razstavo fotografij na temo Gozd, okolje, divjad. V Novem mestu je bila na osnovni šoli Grm razstava o varstvu človeškega okolja. V višjih razredih osemletk škofješkega območja so učenci risali motive na temo Gozd in človek. Najboljše risbe v vsaki šoli so bile nagrajene s knjigo Ravnotežje v naravi (Lorus, Margery).

(Foto: Jože Gal)

MLADINA PIŠE O GOZDU

Več gozdnih gospodarstev že nekaj let razpisuje tudi nagrade za najboljše šolske spise o gozdu. Največ je bilo razdeljenih knjižnih nagrad, med njimi knjige Naši prijatelji na vrtu in v gozdu, Skrivnosti zemlje, Šumijo gozdovi domači.

Gozdno gospodarstvo Maribor je v preteklem letu nagradilo spise na temo Gozd med NOB in danes; poleg knjižnih nagrad so razdelili tudi denarne nagrade v skupnem znesku 4.000,00 din. Denarno nagrado so prejeli le razredi, učenec, katerega naloga je komisija ocenila za najboljšo in ki je razredu pridobil nagrado, pa je bil nagrajen s knjižno nagrado.

Tudi Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec je na vseh osnovnih in srednjih šolah razpisalo nagrade za najboljše prispevke na temo Varstvo naravnega okolja. Uspešno so se odzvale gimnazija Ravne, ekonomska in zdravstvena šola Slovenj Gradec. Najboljši nagrajeni spisi so bili objavljeni v glasilu Viharnik.

TUDI SKRBE ZA PTICE

Mladina je sodelovala pri izdelavi, postavitvi ter čiščenju ptičjih valilnic in krmilnic. Ptice so namreč pomemben dejavnik v varstvu gozdnega in sadnega drevja: uničujejo škodljive ličinke, žuželke in gosenice. V tej akciji so bili zelo delavni šolarji na območju gozdnih obratov Ajdovščina, Nova Gorica, Celje, Nazarje, Mokronog in nekaterih obratov Gozdnega gospodarstva Ljubljana. V Zgornji Savinjski dolini je šolska mladina sodelovala s člani lovske družine pri oskrbovanju krmišč in solnic za divjad.

VARSTVO IN UREJANJE OKOLJA

Na območju občine Mozirje je čiščenje okolja (obrezja, vodotokov, gozdnih robov, turističnih točk) v glavnem opravila šolska mladina. Podobne akcije so bile v okolici Idrije,

Črnega vrha, kjer so sodelovali tudi pripadniki garnizije JLA Ajdovščina. Osemletka v Postojni in TOZD gozdarstvo Postojna sta izvedli učinkovito akcijo pod geslom Ohranimo naše okolje čisto. V Pomurju so pri čiščenju okolja, ki ga je organiziral štab proti onesnaževanju okolja, sodelovale tudi vse šole.

Posebno priznanje zaslužijo

Prispevki, pa pesniški izreki Janka Glazerja, pesnika Pohorja. Menimo, da delujejo lepe misli teh liričnih besedil na obiskovalce uspešneje kot vsaka prepoved.

POUČNI IZLETI IN EKSKURZIJE

Pohodi šolske mladine v gozdove ob vodstvu gozdarjev so dokaz uspešnosti te oblike prosvetljevanja in vzgoje človekovega odnosa do okolice. Mladinske izlete v gozdove so organizirano pripravili na Kočevskem, Tolminskem, v Pomurju, na Gorenjskem in še drugod.

Posebej je treba omeniti številne obiske šolske mladine v gradu Bistra pri Vrhniki, kjer je urejen edinstven gozdarski in lovski muzej Slovenije. Poleg ogleda muzeja je za obiskovalce privlačna tudi sodobno urejena gozdna učna pot, za katero se zelo zanimajo šolska vodstva in posamezniki. Pešpot je dolga 3,5 km. Na 20 stajiščih je opremljena z ustreznimi napisnimi tablami, ki povedo mnogo zanimivega o gozdu.

Podobno kot v Bistri je urejena tudi učna gozdna in izletniška pot iz Svečine na Kopicu v Slovenskih goricah, ki ima vedno več obiskovalcev, zlasti mladine.

Prav bi bilo, če bi omenjene akcije, ki so bile uspešne, v prihodnje še razširili in obogatili z novimi zamislimi. Gozd je človeku prijatelj, zato se ga mora človek naučiti negovati in brati. Ne smemo mu dopustiti, da bi ga teptal in uničeval. Letos nam bo laže. Na voljo imamo že nekaj pomagal, s katerimi bomo čim bolj privlačno izvedli naš propagandni program. Že omenjeni film Poklici v gozdarstvu je dober informator, hkrati pa bo uspešno predstavljal gozdarsko dejavnost z vseh vidikov, tako z gospodarskega kot tudi rekreativnega, obrambnega, naravno-varstvenega itd. Imajo ga vsa gozdna gospodarstva v svojih knjiž-

Gozdovi na Slovenskem

Založba Borec je izdala obsežno monografsko delo, ki z besedo, strokovnimi podatki in črno-belimi ter umetniškimi barvnimi posnetki odpira bralcu podoben vpogled v slovenske gozdove. Na 309 straneh velikega formata B 4 so zbrani prispevki 18 uglednih poznavalcev obravnavane snovi, posvečene nastanku in razvoju gozdne odeje na slovenskih tleh skozi tisočletno preteklost od predzgodovinskih prek poznejših obdobjih vse do njihove sedanje vloge ne le v gospodarstvu, ampak tudi v kulturi in umetnosti ter v družbenopolitičnih dogajanjih in narodni ohranitvi.

Slovenec je že od nekdaj znal pravilno vrednotiti lepoto in pomen svojih gozdov. Dandanes, ko nas je sodobna civilizacija že bolj ali manj odtujila naravi, postajajo naša snidenja z gozdom vedno redkejša in bežnejša in naša navezanost nanj le še posredna. Nekdanja usodna odvisnost od gozda je sčasoma na videz sicer splahnela, vendar pa je v naši podzavesti zapustila globoke sledove nepotešenega hrepenenja po veličastni in čudovito skladni naravni tvorbi – po gozdu. Zato ni čudno, da nas kljub stehinžirani in industrializirani sedanjosti zvesto spremlja živahno zanimanje za čudovite gozdne lepote in za nenadomestljive dobrine, ki nam jih daje gozd.

Poslovno združenje gozdnogospodarskih organizacij Slovenije je pravilno razumelo ta klic sedanje dobe: z izdajo obravnavane knjige je ugodilo željam ljubiteljev narave in jim z vsebinsko in izrazno bogatimi posnetki omogočilo podoživljanje gozdnih čarov. Tisti bralci, ki pa želijo bolj spoznati in razumeti čudoviti splet naravnih sil, ustvarjajočih pogojev za nastanek, razvoj in ohranitev zapletene rastlinsko-živalske življenjske skupnosti, bodo našli v tej knjigi sodobno razlago zakonitosti gozdnega uravnoveženega sožitja in vzrokov ter usodnih posledic porušenega ravnovesja. Pri tem je dan poseben poudarek vplivu človeka in njegove civilizacije na naše gozdove v bližnji in daljni preteklosti ter na usmerjanje njihove prihodnosti. Presoja gospodarskega pomena gozda sloni zlasti na kritično ovrednotenih podrobnih podatkih o gozdnih zalogah lesa, o lesnem prirastu in o črpanju lesa iz gozdov v povojni dobi ter o ustvarjanju pogojev za učinkovito in smotno izkoriščanje gozdov. Med posrednimi koristmi, ki nam jih daje gozd, je zlasti podrobno prikazan blagodejni vpliv gozdne odeje na vodotoke in na varovanje tal pred plazovi in zakraševanjem. Posebno obsežno poglavje je posvečeno tudi živalstvu naših gozdov in lovstvu. Bralce se lahko podrobno seznanijo tudi z vsemi našimi sladkovodnimi ribami.

Ta upodobitev naših gozdov z umetniško sliko, poljudno besedo in strokovno številko nas torej čustveno in spoznavno zbližuje z našimi gozdovi. Knjiga GOZDOVI NA SLOVENSKEM bo vsem tistim, ki želijo ljubeče prisluhniti življenjskemu utripu našega gozda in se razumevajoče seznaniti z njegovimi ekološkimi in gospodarskimi vrednotami, prijazen priradnik, v katerem je zlahka moči najti raznovrstne podatke o značilnosti naših gozdov in o gospodarjenju z njimi. Knjiga GOZDOVI NA SLOVENSKEM stane 500 din.

DR. M. BRINAR

nicah. Knjiga Gozdovi na Slovenskem je s svojim besedilom, črno-belimi in barvnimi posnetki ter tehnično opremo prav gotovo prvenec slovenske tiskane gozdarske besede. Knjiga bo imeniten pripomoček za prikaz vsega najlepšega, kar po-

nuja slovenski gozd. Lahko jo boste uporabili kot gradivo pri organiziranju številnih akcij ob tednu gozdov pa tudi drugače: za nagrado tistim, ki so se v vaših razpisih, tekmovanjih in akcijah posebej izkazali. Fr. JURHAR, dipl. ing. gozd.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Porodniški dopust in delo za določen čas

VPRAŠANJE: Naša delovna organizacija je v šolskem letu 1974/75 sprejela za določen čas delavko z neustrezno izobrazbo, in sicer do 31. julija 1975. Na predlog delovne skupnosti se ji je delovno razmerje podaljšalo še do 31. avgusta. Z dnem 1. marca 1975 je delavka nastopila porodniški dopust. Zanima nas, ali jo lahko odjavimo s 1. 9. 1975 ali šele potem, ko bo minil porodniški dopust (4. 11. 1975). Ali imamo po končanem porodniškem dopustu do nje še kakšne obveznosti, predvsem zaradi letnega dopusta? Gre torej za vprašanje, ali delovna organizacija lahko prekine delovno razmerje, sklenjeno za določen čas, kadar je delavka na porodniškem dopustu? (M. Š.)

ODGOVOR: Delovno razmerje, sklenjeno za določen čas, izteče samo po sebi – torej avtomatično – s tem ko poteče dogovorjeni rok. Vaši delavki je torej prenehalo delovno razmerje z 31. avgustom 1975; potem ko mine ta rok, delavka ne more od vas ničesar več zahtevati. Nadomestilo osebne dohodke ji do konca porodniškega

dopusta plačuje zdravstveno zavarovanje kljub temu, da ji je prenehalo delovno razmerje, še preden se ji je iztekel porodniški dopust. Delovno razmerje in čas zdravstvenega zavarovanja se torej nujno ne pokrivata. Dopust bi delavka sicer lahko izrabila med trajanjem delovnega razmerja, vendar je bila ta čas na porodniškem dopustu. Tudi sicer ni v redu, da ste delavko zaposlili v času, ko je bila na porodniškem dopustu. Porodniški dopust je namreč namenjen rekreaciji delavke med porodom in po njem, ne pa zaposlitvi, ki škoduje tako njej kakor tudi otroku.

dr. L. S.

Strokovna izobrazba in osebni dohodek

VPRAŠANJE: Na razrednem pouku imamo učitelje s srednjo izobrazbo (učitelje in učitelje z višjo izobrazbo (pedagoška akademija – razredni pouk). Svoje delo opravljajo eni in drugi zadovoljivo in med njimi glede kakovosti, obsega dela in časa ni razlik. Ali je razumeti 29. člen samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih

za razporejanje dohodka in delitev osebnih dohodkov v vzgojnovarstvenih zavodih tako, da se prvim zaradi manjkajoče strokovne izobrazbe ne sme odtegovati osebni dohodek v določenem odstotku? (A. B.)

ODGOVOR: Brez dvoma je treba razumeti omenjeni člen samoupravnega sporazuma tako, kakor ga navajate, tj., da se učitelju, ki dela na delovnem mestu z višjo strokovno izobrazbo, ne sme odtegovati zaradi manjkajoče izobrazbe osebni dohodek, če opravlja isto in enako kakovostno delo kakor delavec z ustrežno šolsko ali strokovno izobrazbo. Tako je pred kratkim razsodilo tudi Ustavno sodišče Slovenije in razglasilo za neskladne z ustavo vse samoupravne sporazume, ki bi uzakonjali takšno diskriminacijo. Gre namreč za ustavno načelo: za enako delo – enako plačilo!

dr. LS

Od kdaj novi osebni dohodki?

VPRAŠANJE: Na koncu samoupravnega sporazuma o delitvi sredstev za osebne dohodke piše, da velja za vso Slo-

venijo od 1. januarja 1975. Na naši šoli o njem še nismo razpravljali, za nekatere druge šole pa vem, da so že 1. oktobra izplačale osebne dohodke po novem sporazumu in pričakujejo tudi razliko vse od 1. januarja 1975. Kako je v resnici z veljavnostjo novega sporazuma? (K. K.)

ODGOVOR: V končnih določbah novega samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke piše, da prične sporazum veljati, ko ga sprejme večina udeležencev sporazuma, uporabljaja pa se od 1. januarja 1975. To se pravi, da se novi osebni dohodki delijo po novem sporazumu za vse leto 1975 – razen potnih stroškov in podobno, ki se priznavajo po novem šole od 1. marca 1975. Ločiti je namreč treba dan uveljavitev sporazuma, ki ne sme biti postavljen nikdar za nazaj, ter dan pričetka uporabe sporazuma, ki pa gre ponavadi za nazaj na prvi dan tekočega leta. Tako je tudi z vašim sporazumom o delitvi sredstev za osebne dohodke in se ti dohodki delijo po novih določilih vse od 1. januarja 1975 naprej (izvzemši že prej omenjene potne stroške in podobna nadomestila).

dr. LS

»Promet na Slovenskem od 17. do 19. stoletja – slikovni viri«

Grafični kabinet Narodnega muzeja v Ljubljani je pripravil občasno razstavo „Promet na Slovenskem od 17. do 19. stoletja – slikovni viri“. Posvečena je počastitvi 30-letnice osvoboditve in 400-letnice zgraditve predora čez Ljubelj. Razstavo so odprli 28. 11. 1975 ob 11. uri v razstavišču Narodnega muzeja „Arkade“, Trg osvoboditve 18. Odprta bo do 15. februarja 1976.

Razstavo in katalog je strokovno pripravila kustodinja Narodnega muzeja Grozdana Kozak, likovno pa jo je uredil dipl. ing. arh. Branko Simčič. Katalog vsebuje tudi kratek zgodovinski oris trgovine in prometa od 16. do 19. stoletja na Slovenskem, ki ga je pripravila kustodinja Narodnega muzeja Jasna Horvat.

Razstava sodi v vrsto strokovnega muzejskega dela, s katerim pripravljata Narodni muzej uresničitev svoje prvenstvene naloge, to je postavitve zgodovinskega muzeja slovenskega naroda. Grafični listi, izbrani iz zakladnice grafičnega kabineta Narodnega muzeja za to razstavo, nam ponazarjajo promet, to za zgodovino slovenskega naroda že od nekdaj tako pomembno gospodarsko panogo.

56 izvornih grafičnih listov in 19 fotografskih povečav knjižnih ilustracij ponazarja tovorni, cestni, rečni in železniški promet na Slovenskem. Med razstavljenimi grafičnimi listi izstopajo skupine grafik iz Valvasorjeve delavnice, objavljene v Slavi vojvodine Kranjske in v topografijah Kranjske in Koroške, cikel o regulaciji savske struge in grafični listi z južno železnico, s katerimi se razstavna tema končuje.

Razstava je odprta vsak dan, razen nedelje od 10. do 19. ure.

Note v kotu

Prvotni sedež Notne založbe in trgovine not Glasbene matice (ust. l. 1922) je bil v današnji pisarni Slovenske filharmonije, kasneje pa se je preselil v lokal, pod Šubičovo gimnazijo. L. 1947 je po sklepu vseh založb (Glasbene matice, Schwentner, razne pevске zveze in društva) prešlo izdajanje glasbenih del posvetnega značaja v Državno založbo Slovenije s posebnim oddelkom za glasbene edicije in muzikalije. L. 1922 sta romala na Titovo 25, od koder sta se l. 1966 preselila v današnje prostore v Šubičevi ulici. Notni oddelk je bil tu porinjen v kot. Pravim v kot, ker ima zaradi svoje utesjenosti veliko slabih strani. Kupec nima pregleda nad inventarjem notnega oddelka, saj se v tem kotu komaj dodobra lahko obrne. Ob vsej tej stiski zavrti prodajalka še kakšno ploščo (največkrat popevko) in nič čudnega, če se kupci resne glasbe hitro umaknejo.

Jasno: kronično pomanjkanje ustreznega prostora. V prvotnih prostorih so imeli kupci note pred seboj, čudovito razporejene. Poleg vse udobnosti jim je bil na voljo tudi dober pianino. Pomislimo le, da je danes v vsej Sloveniji približno 10.000 učencev v glasbenih šolah. To število začudi. Odeč bi bilo poudarjati, kakšne so danes potrebe notne založbe ali trgovine muzikalij. Zato naj bi bil za razvoj tovrstnega področja nujen nov, prostoren lokal s popolnoma samostojnim podjetjem, ki naj bi imelo naslov: „O srednja notna knjigarna“. Ta naj bi oskrbovala z ustreznim notnim gradivom (notami, knjigami, revijami, ploščami itd.) svoje podružnice.

Te bi lahko organizirali v Mariboru, Celju, Kopru in morda še v Novem mestu, Kranju ter v Murski Soboti. Osrednja prodajalna naj bi imela natančno določen prostor za nove izdaje not: domače-tuje, s pododdelki: resna-zabavna ali lahka glasba; posebej seveda za simfonični, salonski in pihalni orkester, pevске zборе, soloistično glasbo, tamburaški ansambel itd. Zelo pomembno je seveda tudi izložbeno okno, ki bi moralo biti pregledneje urejeno. Bolje oziroma bolj preprosto naj bi bilo urejeno glede naročanja inozemskih not, glasbenih knjig ter plošč. Kako je z vsem tem v drugih naših slovenskih središčih „na deželij“, raj ne govorim.

Mimogrede bodi omenjeno, da leži v miznicah upokojenih glasbenikov in tudi drugje veliko not, ki jih je sicer zelo težko dobiti. Ni jih mogoče nikjer več kupiti, uprava založbe pa jih ne more vzeti v komisijsko prodajo zaradi neustreznih prostorov.

Naši številni skladatelji ustvarjajo več kot kadarkoli. Svoje skladbe prinesejo v trgovino naprodaj. Prodajalka jih postavi na (ne)primerna mesta, tako da jih kupec največkrat ne opazi. Odeč bi bilo posebej poudarjati, da raste tudi raven pevskih zborov in orkestrrov ter godb na pihala, hkrati s tem pa se večajo tudi potrebe po notnem materialu. Notni trgovini in glasbenim izdajam, ki so pomemben dejavnik v kulturnem življenju naroda, moramo prikrbeti ustrežno streho, ki bo gotovo veliko pripomogla k slovenskemu založniškemu uveljavljanju.
ERNEST ŠVARA

DOVOLJENO ŠTEVILO NEOPRAVLJENIH UR

Skupnost gimnazij Bosne in Hercegovine se je pritožila pri republiškem sekretariatu za izobraževanje, znanost, kulturo in telesno vzgojo zaradi predpisanega števila 210 delovnih dni v enem šolskem letu ali 180 ur v zadnjem razredu; to pa je iz objektivnih razlogov težko uresničiti.

Sekretariat je ob tej priložnosti objavil poročilo, v katerem vztraja pri izpolnjevanju zakonskih določil.

Za leto 1974/75 je izjemoma dovolil do 5% neuresničenih učnih ur. V to pa niso vštete ure, porabljene za družbenopolitične manifestacije (štafeta mladosti, sprejem tujih državljanov, dan osvoboditve, udeležba na mitingih itn.).

POMOČ NEZAKONSKIM OTROKOM

Italijanski senat je sprejel zakon o reformi družinskega prava. Določila tega zakona zadevajo tudi nezakonske otroke.

Nezakonski otroci, čeprav so živeli v družini poročenih staršev, do sedaj namreč niso bili priznani kot zakoniti; šteli so jih za nikogaršnje otroke.

V mnogih takih primerih mati ni imela pravice do zdravniške pomoči za svojega otroka, pa tudi otroškega dodatka ni prejela. Starši niso mogli posvojiti nezakonskih otrok, ti pa niso mogli dedovati za njimi.

Novi predpisi so te težave odpravili. Tako bodo z zakonom priznani otroci povsem enakopravni s svojimi v zakonu rojenimi polbrati in sestrami.

„NEDELJIVE“ ŠOLE

Po najnovejši odločbi ministrstva za prosveto na Francoskem ne bodo zaprli tistih „nedeljivih“ šol, v katerih je najmanj 12 učencev. Najbližja naselja smejo biti oddaljena od šole največ tri kilometre, če pa je v šoli dijaška kuhinja in če ima šola svoje prevoznostno sredstvo, pa je šola lahko oddaljena od bivališča učencev tudi več kot tri kilometre.

S to odločbo se želi ministrstvo za prosveto pridružiti naporom vlade, da bi preprečila izseljevanje vaškega prebivalstva.

UNIVERZA NI ZA VSAKOGAR

Ker se je število novih študentov povečalo za več kot 7% (namesto predvidenih 4%), so na Danskem ugotovili, da gospodarstvo ne bo zdržalo tolikšnega bremena. Vlada resno razmišlja, kako bi omejišil vpis novih študentov na univerzo. Zato da bi izboljšali razmere v visokem šolstvu, so sklenili, da bodo do sedaj uvedli pripravljano leto: na koncu tega leta bodo morali vsi študenti opravljati izpit. Pričakujejo, da bo pripravljano leto pomagalo zmanjšati neuspeh in ublažiti osip. Od vseh študentov se jih sedaj vsako leto „osuje“ 20 do 50%.

PEDAGOŠKI ODREDI NA KUBI

Pomanjkanje učiteljev je bilo vzrok za to, da so na Kubi ustanovili pedagoške odrede. Sestavljajo jih najboljši učenci višjih razredov, ki poučujejo svoje mlajše vrstnike – učence nižjih razredov, hkrati pa se še nadalje šolajo. Pravijo, da so dosegli v razredih, v katerih so predavali člani pedagoških odredov, zelo lepe uspehe.

Učenci sedanjih kubanskih šol so povečini zaposleni v kmetijstvu, proizvodnji radijskih aparatov, športne opreme in računalnikov.

Učenci šole, ki nimajo internatov, so po dva meseca v letu zaposleni z obiranjem tobaka ali pa v gradbeništvo. Denar, ki ga zaslužijo, gre za kritje stroškov številnih internatov ter za nakup knjig in učil, ki so na Kubi brezplačna. To tudi preprečuje, da bi se prihodnji intelektualci in strokovnjaki izogibali neposredne proizvodnje.

Po takem sistemu uspešno delajo v moderno zgrajeni šoli, ki se imenuje „Socialistična federativna republika Jugoslavija“. V njej se izobražuje in vzgaja 500 deklic in dečkov, ki so bili že več kot dvakrat narodni prvaki v vseh šolskih panogah. Učenci te vzorne šole s posebno pozornostjo in zanimanjem proučujejo zgodovino, življenje in običaje jugoslovanskih narodov.

MATURA ZA UČENCE V GOSPODARSTVU

Inštitut za pedagoška raziskovanja v Pragi je pripravil v sodelovanju z ustreznimi strokovnjaki učne načrte za novi tip pouka na ravni srednje šole. Nova oblika izobraževanja je namenjena učencem, ki so končali obvezno šolanje, zavrnili pa so jih pri sprejemnih izpitih za gimnazije in srednje tehniške šole. Organizirana bo v šolah za učence v gospodarstvu. Trajala bo štiri leta. Na koncu štiriletnega šolanja, med katerim posvečajo poleg strokovnega izobraževanja posebno pozornost splošno-izobraževalnim predmetom, bodo opravljali učenci maturo in dobili spričevalo. Tako bodo lahko nadaljevali šolanje na visokih šolah.

Septembra leta 1973 so preverjali tri take programe za pouk usposabljanja naslednjih profilov: mehanik za delo pri strojih s številskim upravljanjem, mehanik-manipulator in kemik. V lanskem šolskem letu so preskusili še nadaljnjih 17 programov.

Odločba o organizaciji takega pouka učencev v gospodarstvu je pripomogla, da se vedno več učencev po končanem obveznem šolanju odloča za strokovno izobraževanje (od skupno 143.700 učencev, ki so končali devetletno obvezno šolo, se jih je odločilo 60% za strokovne šole).

VZGOJNOVARSTVENI ZAVOD „JELKA“ LJUBLJANA, Glavarjeva 6/1

razpisuje prosto delovno mesto – pomočnika ravnatelja

Pogoji: višja ali srednja izobrazba pedagoške smeri s 5 ali 10-letno pedagoško prakso v vzgojnovarstvenem zavodu; biti mora družbenopolitično in moralno neoporečen ter imeti organizacijske sposobnosti.

Razpis velja 15 dni po objavi.

Nastop dela 1. februarja 1976 ali po dogovoru.

Pismene prošnje z dokumenti pošljite na upravo.

DELAVSKA UNIVERZA LITIJA

razpisuje prosto delovno mesto – učitelja klavirja v glasbeni šoli Litija.

Kandidat mora imeti dokončano akademijo za glasbo – klavirski oddelk, tri leta izkušenj v pedagoški stroki in strokovni izpit.

Ponudbe z dokazili sprejema Delavska univerza Litija, odbor za medsebojna razmerja, in sicer v 15 dneh po objavi razpisa.

SVET OSNOVNE ŠOLE ROGATEC

razpisuje delovna mesta:

– učitelja nemškega jezika, PRU

– učitelja tehnične vzgoje in fizike, PRU

– učitelja telesne vzgoje, PRU

– dveh učiteljev razrednega pouka za podr. šolo Stojno selo, PRU

Delovna mesta so razpisana za nedoločen čas.

Stanovanj ni.

Odbor za medsebojna delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE VENCLJA PERKA DOMŽALE

razpisuje delovno mesto

– učitelja v mali šoli za določen čas – za mesece od februarja do junija. Pouk bo vsak dan 3 šolske ure v opoldanskem času, skupno 200 šolskih ur, po dogovoru lahko tudi 300 ur.

Prijavijo se lahko tudi upokojeni prosvetni delavci, študenti in absolventi PA. Prejemki po dogovoru, po samoupravnem sporazumu.

Prijave sprejema odbor 14 dni po objavi.

Na šoli se lahko zglasite tudi osebno.

KOMISIJA ZA VOLITVE, IMENOVANJA IN KADROVSKE ZADEVE SKUPŠČINE OBČINE ILIRSKA BISTRICA

razpisuje prosto mesto

RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE KUTE ŽEVO

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati še posebne pogoje, določene v 89. členu zakona o osnovni šoli (Ur. list SRS št. 4/68, 14/69, 31/72 in 18/74).

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo v 15 dneh po objavi razpisa Komisiji za volitve, imenovanja in kadrovske zadeve Skupščine občine Ilirska Bistrica.

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja skupščine občine Slovenska Bistrica

ponovno razpisuje delovno mesto

RAVNATELJA osnovne šole Pohorskega bataljona Oplotnica

Pogoj: za ravnatelja šole je lahko imenovan, kdor poleg pogojev določenih v zakonu o osnovni šoli, izpolnjuje še tele:

– da ima opravljen strokovni izpit

– da ima nad 10 let vzgojno-izobraževalne prakse v šoli

– da se odlikuje v pedagoško organizacijskem delu

– da ima moralnopolitične vrline in je dejaven družbenopolitični delavec.

Decembra bo v Oplotnici na voljo družinsko stanovanje.

Kandidati naj pošljejo vloge z življenjepisom, navedbo podatkov o dosežanih delih in dokazili o strokovni izobrazbi komisiji za volitve in imenovanja ter kadrovska vprašanja skupščine občine Slovenska Bistrica v 15 dneh po objavi razpisa.

OSNOVNA ŠOLA TREBNJE

razpisuje prosta delovna mesta:

– psihologa

– socialnega delavca

– učitelja matematike in fizike

Pogoj: ustrežna izobrazba

Zaposlitev je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Stanovanje (garnonjera) zagotovljeno.

Kandidati naj pošljejo prijave z življenjepisom in dokazili o izobrazbi v 14 dneh po objavi razpisa odboru za medsebojna razmerja osnovni šoli Trebnje.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS – Izhaja štirinajstrednevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).